

The Project Gutenberg eBook of Förbannelse över de otrogna!, by Frank Heller

This ebook is for the use of anyone anywhere in the United States and most other parts of the world at no cost and with almost no restrictions whatsoever. You may copy it, give it away or re-use it under the terms of the Project Gutenberg License included with this ebook or online at www.gutenberg.org. If you are not located in the United States, you'll have to check the laws of the country where you are located before using this eBook.

Title: Förbannelse över de otrogna!

Author: Frank Heller

Release date: June 1, 2004 [EBook #12499]

Most recently updated: December 15, 2020

Language: Swedish

*** START OF THE PROJECT GUTENBERG EBOOK FÖRBANNELSE ÖVER DE OTROGNA! ***

Produced by the Project Gutenberg Distributed Proofreaders

FRANK HELLER

FÖRBANNELSE ÖVER DE OTROGNA!

1949

INNEHÅLL.

Förbannelse över de otrogna!
För hundra år sen
Sanningen om Sten Hallongrens död
In memoriam
Målaren Blauvogels brott
Professor Poppenbergs pennskaft
Tolfte söndagen efter trefaldighet
Åter ett märkligt dödsfall
Dalai Pedersen
Samtal med Hompa
Vid gränsen
Veranda mot havet
Apologi för konung Herodes
Weltpolitik
Monsieur Ellèr i kurran
All överklass är instiftad från ovan
På tal om Niklasson

Ekonomisk översikt
Därpå en ful historia
Torgskräck
Betulander såg sin chans
Olaf Storfossens camouflage
Konung Ödipus
Målerisk julafton

FÖRBANNELSE ÖVER DE OTROGNA!

Förbannelse över de otrogna, som säga att Gud icke är Gud och har givit oss vassröret att skriva med.

Till den vise astrologen Omar, kallad Tältmakaren, kom en dag i hans bostad i Naishapur en dervisch av sufisekten och sade:

—Omar, Hassans son, du sysslar med fåfängliga ting. Du skriver dikter, som hela folket läser och lär utantill. Men all visdom finnes i Koranen, och den som ger folket annat att tänka på hindrar dem i det ena nödvändiga.

—Tag plats, min broder, sade Omar Tältmakaren, två dina fötter, och vila dig efter färden. Det är sant, att folket älskar mina dikter. Men vad är naturligare? Jag skriver för att berömma livet, kärleken och vinet, som jag och alla människor älska. Jag ger mig icke ut för att undervisa om de högsta tingen, om vilka Koranen ensam meddelar all upplysning. Men två dina fötter, min broder, och förfriska dig, medan vi tala om Koranen (vars namn vare lovat), ur denna bägare.

—Olycklige! ropade dervischen efter att hava fört bägaren till munnen. Du har lockat mig att dricka vin! Jag har syndat mot Koranen, och på den yttersta dagen, när jag skall vandra över svärdseggen till paradiset, kommer jag att vackla och falla ned i Tophet!

—Töm denna bägare och några till med mig, svarade Omar, och du kommer att redan i afton med vacklande gång vandra in i paradiset.

—Denne hädar! ropade dervischen. Koranens ord finnas i hans hjärta, men det är en ond ande som sammanfogar dem!

—Det är du som hädar, sade Omar, om du kallar vinets ande för en ond ande. Det rus, som kommer av vinet, är mildt och förgår av sig självt, men det som uppstår av att döma andra, är hätskt och växer från timme till timme.

—Jag överlämnar dig åt förbannelsen, sade dervischen. Men även om de otrogna icke omvända sig, räddas de åtminstone, när en olycka hotar dem. Har du icke hört, att tatarernas konung Kublai Khan har intagit Nasirabad och kokat tjugutusen människor i olja? Utanför Hindipur har han rest en pyramid av hundratusen människohuvuden.

—Jag beklagar alla som dö, sade Omar. Och står det skrivet att jag skall kokas i olja, kommer det att ske. Vad sen? Har jag inbillat mig, att jag skulle undfly döden? Om nu döden blir så smärtsam, vad gagn har jag då av att jag själv plågat mig? Står det skrivet, att mitt huvud skall uppstaplas i en pyramid av dödsallar, kommer det att ske. Vad så? Det enda som är av betydelse är, att det dessförinnan har hårbärgerat vissa tankar och även ett antal rus.

—Förbannelse över hädarna! ropade dervischen. Jag förstår ditt övermod. Jag vet att du också mäter stjärnornas gång och förutsäger framtiden, vilket Allah på det bestämdaste förbjudit oss. Du har läst i stjärnorna, att Naishapur skall skonas.

—Ingalunda, sade Omar. Intet är sannolikare, än att Kublai Khan även intager vår stad.

Dervischen bleknade.

—Omar, Hassans son, sade han, ehuru Koranen förbjudit det, beder jag dig söka utforska av stjärnorna, om även vi skola kokas i olja. I så fall skall jag redan i afton fly till Gungapur.

Omar brast i skratt.

—Dåre! ropade han. Det står skrivet i stjärnorna, att Kublai Khan skall intaga Gungapur och koka dig i vin. Men vinet i Gungapur är uselt, under det detta är gott. Töm alltså denna bägare med mig!

Men dervischen hade redan flytt med fingrarna i öronen.

FÖR HUNDRA ÅR SEN

Aftonen den 12 maj 1813 landade kapten James Mc Neill med sitt fartyg *Endeavour* utanför den största av Tillgivenhetsöarna, som icke besökts av någon vit, sedan det portugisiska fartyget *Affonso da Costas* besättning strandade där hundra år förut och uppåts av invånarna. Kapten Mc Neill och förste styrmannen gingo i land i en julle och smögo sig i skydd av mörkret upp till infödingarnas huvudby. De funno stammen församlad kring en lägereld. Två personer sutto i samtal just framför kaptenen och hans följeslagare. En tillfällighet ville att det var stammens hövding och dess överstepräst.

—Kai-kai! sade hövdingen. Det var en förträfflig måltid.

—Förträfflig! sade översteprästen. Låtom oss tacka den store guden Wam-wam-puh, vars överstepräst jag är, för densamma. Vi få inte låta sinnliga njutningar komma oss att glömma, vem det är som skänker oss dem. Hade icke du, o konung, offrat till Wam-wam-puh, såsom jag tillrådde, är det sannolikt, att din fiende Teo-teo nu hade kai-kaiat dig.

—Tänkbart, medgav konungen slapt. Men mina krigare äro tapprare än Teo-teos, och dessutom ha de fördelen av en sund militärisk uppfostran ända från barndomen.

—Det är sant, sade översteprästen och sökte stryka bort ett par fläckar från sin stola. Men utan hjälp av Wam-wam-puh hade deras militäriska insikter icke gagnat något.

Konungen teg och tuggade en stund på ett stycke mærg, han upptäckt i en ihålig kindtand.

—Säg mig, sade han plötsligt, hur länge är det vi kai-kaiat Teo-teos stam? Jag kan inte komma ihåg det. Jag börjar bli glömsk.

—Ers majestät har ätit för gott, sade översteprästen, det är det som gör det. Om jag inte misstar mig, är det nu femtio år oavbrutet. Ers majestäts far påbörjade detta krig med anledning av att Teo-teos stam försåtligt ämnade överfalla oss.

—Teo-teos stam har alltid varit en samling lömska förbrytare, sade konungen. Var det fred före den tiden?

—Nej, ers majestäts farfar, hans far och hans farfar förde nästan oavbrutet krig i hundrafemtio år. Längre tillbaka minns jag inte. Det var tre regenter av en beundransvärd tapperhet.

—Leve de! sade konungen. Men jag får ibland så underliga idéer. Säg mig, vad tror du skulle ske om jag slöte fred med Teo-teos stam i morgon?

—Ers majestät talar, sade översteprästen, med respekt sagt dåraktigt och lättsinnigt. Hur skulle ers majestät kunna sluta fred? Vad skulle vi leva av?

—Jag har ibland tänkt något på att försöka äta kokosnötter. Här finns ju nog nötter för oss alla.

—Ers majestät! ropade översteprästen. Wam-wam-puh har befallt, att människor skola äta eller ätas. Så har det varit i evighet och så kommer det att förbli. Ingen förändring är tänkbar, ty en förändring strider både mot religionen och människans eget väsen.

Översteprästen fixerade konungen så allvarligt, att denne bleknade. Inte engång en konung kan tillåta sig allt. Gör han det, får han taga konsekvenserna, och på Tillgivenhetsöarna finns det egentligen bara ett slags konsekvenser.—

Kapten Mc Neill och hans följeslagare hade emellertid hört nog. De smögo sig tillbaka mot stranden. Styrmannen mumlade:

—Förbannade odjur! De ha levt av att äta varandra så länge de minnas! Och till på köpet våga de påstå, att de göra det på grund av en gudomlig förordning!

—Det är upprörande! sade kapten Mc Neill. Vi måste sända hit en skotsk missionär. Svårigheten blir att få honom förbi de franska piraterna. De bli värre och värre för vart år som kriget pågår.

—Hur länge är det nu vi ha haft krig med Frankrike? sade styrmannen.

—Det är snart i många hundra år. De lära sig aldrig att hålla fred.

—Det är underligt, att det alltid skall vara krig och krig. Jag tycker här skulle vara plats nog för alla.

—John! sade kaptenen allvarligt till styrmannen. Jag trodde du var en god presbyterian. Kriget kommer att finnas alltid. Kriget är en följd av syndafallet. I syndafallet fördärvades vår natur för alltid. Denna natur kan människan endast övervinna genom nåden, och nåden faller endast på några få och aldrig på fransmän. Därför kommer kriget att finnas till yttersta dagen. Minns det, John!

Följande morgon avseglade *Endeavour* från Tillgivenhetsöarna. Året efter uppåts kaptenen och hela besättningen av invånarna på den största ön i Fromhetsarkipelagen, när de sökte landsätta en presbyteriansk missionär vid namn Mc Pherson.

SANNINGEN OM STEN HALLONGRENS DÖD

Sten Hallongren var detektivförfattare. Dessutom var han flitig dyrkare av Backus. Detta är berättelsen om Sten Hallongrens död.

För att få arbetsro hade Sten Hallongren av sin förläggare sänts ut på landet. Han skulle bo på ett torrlagt pensionat. Avståndet till närmaste krog var sådant, att det fanns utsikt att han fick sin femtiotredje roman färdig. Både han och förläggaren hyste denna förhoppning, men den hystes varmest av förläggaren. Hallongren själv ansåg, att en folkupplaga av de femtiotvå första romanerna kunde vara lika bra. Förläggaren bestred att en folkupplaga borde ifrågakomma förrän efter den hundra romanen. Vidhåller han fortfarande denna åsikt, kommer det aldrig någon folkupplaga. Den femtiotredje romanen blev Hallongrens sista.

Detta är berättelsen om hans död.

Han hade suttit och arbetat en stund på det torrlagda pensionatet. Det gick inte. Scenerna saknade fart. Bovarna veko undan för hans koncipierande själs grepp som för greppet av en detektiv. Detektiverna famlade kring i mörker. *Skräcken*, som var hans specialitet, ville inte komma till uttryck i skildringen. Förtvivlad stoppade han manuskriptet i fickan och gav sig ut. Den friska luften skulle väcka hans slappnade fantasi till liv.

Den gjorde det inte. Den väckte i stället den andra sidan av hans väsen till liv. Den väckte den mest fruktansvärda törst på tio kvadratmils omkrets. Hallongren sökte vända om till det torrlagda pensionatet, medan det var tid. Om han stängde in sig och lät regla dörren utifrån, kunde han kanske besegra törstdjävulen. Men hans svaga föresats kom för sent. Den var redan förvandlad till en sten på vägen till närmaste lantkrog.

Denna väg var lång och gick delvis genom en skog. Men Hallongren aktade icke på vägens längd, och de enda tankar, skogen väckte hos honom, voro tankarna på den sulfitsprit, han hört skulle förtäras av vissa olyckliga. Till den grad hade Backus besegrat muserna på hans andes slagfält, att han vid ankomsten till krogen drog upp sitt misslyckade manuskript ur fickan. Med ett hånskratt rev han sönder det och kastade det vid sidan av vägen.

Därefter tillbragte han flera timmar på ett sätt som åtskilliga—mycket få—av läsarna skulle ha lust att göra honom efter. Vid elvatiden stängdes lantkrogen, och han anträdde återfärden till det torrlagda pensionatet. Han gjorde det utan entusiasm, men han gjorde det. Hans fötter buro honom i oregelbunden takt fram längs landsvägen. Hans sinnen och hans själ sovo. Men det var en orolig sömn, och plötsligt spratt han upp ur den till ett förvirrat medvetande. Var var han? Och vad var det han hört för ett ljud?

Var han var, konstaterade han lätt nog. Han stod på en nattmörk landsväg. Skogen susade omkring honom. Träden voro mörka och förvridda. Men han hade hört något utom deras sus. Han hade hört smygande steg bakom sig. Någon förföljde honom i mörkret.

Han stod en stund med bultande pulsar. Han sökte intala sig själv att han hört miste, men just som

han satte sig i gång igen, hörde han ljudet alldeles tydligt—lätt prasslande steg bakom honom i mörkret. Skräcken, som inte velat komma, när han sökte frambesvärja den i sin roman, kom. Den kom som en hydra. Den grep med en fångarm om hans hjärta, där alkoholen dunkade, och med en om hans huvud. Det skymde för honom. Han började springa, men t-s-s, t-s-s, kom ljudet efter honom, obevekligt som bekymret följer ryttaren på hästryggen. Han ökade takten; han sprang för livet; till slut stannade han dödstrött, och t-s-s, t-s-s, hörde han de tassande stegen komma flygande längs den nattsvarta vägen.

Skräcken, den blinda och oresonliga, grep ett sista tag om hans hjärta och kramade till. Det var mer än tillräckligt. De förkalkade väggarna brusto, och Sten Hallongren sjönk död ner på den svarta landsvägen.

Men de prasslande bladen av hans sönderrivna manuskript, som förts efter honom av vinden, flögo fram till den fader de dödat. Två av dem lade sig på var sitt av hans ögonlock och slöto dem stilla och varligt, och ett lade sig diskret på det ställe, där de antika bildhuggarna placerade fikonlövet.

IN MEMORIAM

I dessa dagar av många dödsfall kan man knappt påräkna intresse för ett i ett främmande land. Men trots detta känner jag det som min plikt att skriva några rader med anledning av Jens Sören Frederik Christian Nicolaisens bortgång.

Jens Sören Frederik Christian Nicolaisen föddes i Landemærket i inre delen av Köbenhavn ett av de sista åren på 70-talet. Redan som mycket ung gav han gott hopp om sig. Han blev tidigt en mästare i konsten att knalla en ruta och sätta i väg innan folk hunnit ut. Hans slangbåge och i lika hög grad hans tjuvaktiga fingrar voro fruktade från Landemærket till Kultorvet. Med sådana förutsättningar kan det icke förvåna, att han vid 16 års ålder övergav murarbanan, på vilken han några veckor förut gjort sitt inträde, för att ägna sig åt lösningen av nationalekonomiska problem.

Jens Sören Frederik Christian Nicolaisens insats i nationalekonomien vann icke det beaktande som den haft anledning påräkna. Den hade ett fel; den kom trettio år för tidigt. Det skulle så många års fred och fyra års krig till för att den privata äganderätten skulle komma i den misskredit, vari Nicolaisen sökte bringa den; och för att denna äganderätts motståndare skulle bilda ett eget samhälle och utsända guldgalonerade gesanter, som bodde i palats. Föregångsmannen Nicolaisen fick samma lott som andra föregångsmän. Han hade knappt hunnit antydningssvis demonstrera sin uppfattning av äganderätten, innan myndigheterna försäkrade sig om hans person och satte den innanför fyra grundmurade väggar.

Placerad innanför dessa, återknöt Nicolaisen bekantskapen med muryrket, men på sitt eget sätt. Hela hans läggning gick åt det negativa hållet. Han kände det som sin plikt, icke att bygga upp, utan att riva ned. Med hjälp av ofullkomliga verktyg nedrev han delvis en av de fyra väggar, som omgävo honom, och gick genom densamma ånyo ut i världen för att sprida sina nationalekonomiska åsikter.

På det hela taget må det sägas, att han spridde dessa med mild hand. En och annan försvunnen överrock, ett och annat öppnat kontorsskåp vittnade om hans teorier. Något försök att med våld vinna anhängare åt dem gjorde han aldrig, och måhända var det därför han misslyckades. Det enda, mot vilket han använde våld, var de väggar, bakom vilka man gång efter gång sökte övertyga honom om det felaktiga i hans idéer. Det beräknas, att Nicolaisen från 1896, då han första gången satte sin signatur på en fängelsevägg, till 1917 brutit sig ut över ett dussin gånger. Det oförstående samhället gav honom namnet utbrytarkungen och var icke utan att känna en viss stolthet över honom, så länge han satt inspärrad. Det gjorde han i regel. Först i år föreföll det, som om samhället skulle gäckas. Från oktober 1917, då Nicolaisen lämnade fängelset i Stubbeköbing (genom väggen), till sista veckan av innevarande månad andades han oavbrutet frihetens luft. Samhället protesterade till att börja med mildt, därefter med en skärpa, som växte till förbittring. Polisen över hela landet mobiliserades mot Nicolaisen. Man utsände hans porträtt till alla lokala myndigheter. Man posterade vakt på de krogar, där han brukade komma. Man skuggade hans väninnor och tvångsförhörde dem dagvis. Man jagade efter Nicolaisen med hundar—nya, dresserade hundar. Intet hjälpte. Poliserna, som skulle ha arresterat Jens Sören Frederik Christian Nicolaisen, fingo inte arresterat honom. Hundarna, som skulle ha bitit honom, fingo inte bita honom. Fängelserna, som skulle ha mottagit honom innanför sina renoverade väggar, fingo icke tillfälle att öppna sig för honom. Alla laglydiga medborgares harm växte till raseri. Vad var meningen? Skulle en gammal förbrytare som han bedraga samhället på vad han var skyldig det? Nej, det fick inte ske! Samhället fordrade Jens Sören Frederik Christian Nicolaisens huvud på ett fat.

Samhället skulle få vad det begärde.

Aftonen den 28 oktober var trafiken i hörnet av Vestervoldgade och Stormgade mer än livlig efter krigsförhållanden. Spårvagnar ringde och gnisslade i kurvan; bryggargagnar mullrade fram bakom tunga ardennerhästar; cyklar fräste förbi i gatsörjan; de återuppståndna hästdroskorna rullade fram i begravningsstakt. Bilar såg man däremot inte till. Dem hade kriget gjort slut på. En och annan lastbil kom slamrande. Man stirrade på den och flyttade sig ur vägen med respekt. Man var inte van vid bilar längre. De oroade en.

Plötsligt gick det en viskning genom hopen vid spårvagnshållplatsen:

—Sallatsfatet!

En stor bil med form som en flyttvagn kom rusande genom Stormgade. Den var tung och grön och rusade fram under ideliga tutanden. Det var den nya fångbilen, som avlöst de gamla hästvagnarna. Folkspråket hade låtit den behålla föregångarnas namn, sallatsfatet, men liksom andra produkter av kriget gjorde den allt för att glömma sitt ursprung. Den hade en min som om den varit en privatbil och en fart som om den varit en brandbil. Människoklungan vid hörnet av Stormgade och Vestervoldgade skingrades som agnar vid dess anblick. Några hoppade upp i närmaste spårvagn, andra räddade sig upp på trottoaren. En ensam medelålders man med försiktigt och skäggigt ansikte tycktes varken veta fram eller tillbaka. Först tog han ett par steg mot spårvagnarna, så ändrade han sig och störtade mot trottoaren, för att i sista sekunden åter ändra sig och göra ett förtvivlans språng ut mot spårvagnarna. Det föreföll, som om anblicken av en poliskask inne på trottoaren hade framkallat detta beslut. Det kom i varje fall för sent. Den gröna bilen var där i samma sekund, gick över honom som en jaggernautsvagn och avklippte hans huvud under ett triumferande böl.

Sällan har ett böl varit mera berättigat. Mannen, som halshöggs av den gröna fångbilen, var ingen annan än den, som skulle ha åkt inne i den, men i oresonlig trilska undviker det i över ett år. Samhället hade fått sin fiende Jens Sören Frederik Christian Nicolaisens huvud på ett fat, så som det önskade, och t.o.m. skulle man kunna säga på ett sallatsfat.

MÅLAREN BLAUVOGELS BROTT

Målaren Blauvogel var chef för den pluskvamperfektiska målarskolan. Denna skola var ännu icke erkänd av andra personer än chefen och medlemmarna. Dess lösen var: ned med Newton. Törhända kan det synas egendomligt, att en målarskola bekriagar en död fysiker, men den pluskvamperfektiska målarskolan sade med rätta: det var Newton som uppdelade ljuset i sju färger. Vi vilja göra motsatsen. Vi vilja smälta hop färgerna och återföra dem till ur ljusets enhet och renhet.

Kring denna nyplatonskt klingande formel och målaren Abram Blauvogel hade fem nya målare fylkats och bildat den pluskvamperfektiska skolan.

Dennas framgångar hos publiken voro som redan antytts icke särskilt stora. Publiken höll på Newton. Den föredrog de sju färger, den var van vid, framför urljusets renhet. De konstverk som Abram Blauvogel och hans vänner skapade, skapade de för egen räkning. De hängde i en komplett serie på väggarna i deras ateljéer. Framtidens konsthistorici skulle icke behöva göra mödosamma studieresor, när de en gång skulle skildra denna den mest revolutionerande av alla målarskolor.

De sex pluskvamperfektiska målarna med Abram Blauvogel i spetsen konstaterade publikens hållning med bitterhet men utan överraskning. Av publiken kan man vänta sig allt utom förståelse för geniet. Det finns endast ett sätt att vinna publiken: genom att besegra den. Tvinga den att ge sig på nåd och onåd. Den och dess gycklare, kritikerna. Abram Blauvogel sade det till sina fem anhängare, och de ropade: du har rätt!

* * * * *

Följaktligen fördubblade de sina ansträngningar. De målade urljuset i en renhet som var så utsäglig, att vanliga ögon icke kunde uthärda den.

Det hjälpte inte. Inga andra ögon än de tolv pluskvamperfektiska ens försökte uthärda sagda renhet. Utställningslokalerna slöto sina dörrar för den. Ingen kom till de ateljéer, där den skildrades i en komplett serie. Och plötsligt gjorde Abram Blauvogel en förfärlig upptäckt: om ingen kom till dessa

ateljéer, fanns det i stället någon som ämnade gå därifrån. Målaren Leontes Qvist hade newtonska tendenser—tendenser till avfall.

Den natt, då han upptäckte detta, var den svarta natten i den pluskvamperfektiska skolans historia. Det började med ett ordbyte mellan Abram Blauvogel och Leontes Qvist. Ordbytet växte till en storm. Det slutade med ett mord.

Hellre än att se målaren Leontes Qvist återfalla i det newtonska bedrägeri, ur vilket han frälst honom, dräpte Abram Blauvogel honom med sina egna händer. Han ströp målaren Leontes Qvist och hängde upp honom vid sidan av den kompletta serien av hans verk. Det var ett konstens abrahamsoffer, fullt jämförligt med offret i gamla testamentet. Men ingen vädur infann sig för att rädda målaren Leontes Qvist.

I stället infunno sig två poliser hos målaren Abram Blauvogel. De belade honom med handjärn och avförde honom till ett statsfängelse. Han sattes i en cell, och bödeln prövade eggen på sin yxa. Det ansågs säkert, att Abram Blauvogel skulle lägga sitt huvud på stupstocken om en mycket kort tid, och den pluskvamperfektiska skolan stå utan chef.

Men det skulle icke gå så. Muserna höllo sina händer över denna den mest revolutionerande av alla skolor.

Förhöret med Abram Blauvogel kom. Han erkände villigt, vad som lades honom till last. Den allmänne åklagaren yrkade i ett kort tal på döden, och alla väntade att hans begäran skulle bifallas av domaren. Då reste den av staten utsedda försvarsadvokaten sig.

Han sade:

—Jag skall icke vara mångordig. Jag tror mig knappt behöva säga någonting. Jag ber er blott betrakta detta.

Härmed lät han täckelset falla för den kompletta serien av Abram Blauvogels verk. Urljuset i sin fulla renhet strålade för första gången mot domaren. Endast några ögonblick, så kunde han icke mer. Han satte händerna för ögonen och sade med kvävd röst:

—Det är nog! Hölj över det igen! Den som har gjort detta kan jag inte döma till döden.

* * * * *

Den pluskvamperfektiska skolan har ännu sin chef. I cellen n:r 138 på statshospitalet fortfar denne att skildra urljuset. Han gör det utan penlar och färger, men det minskar inte effekten. Det gör den nästan starkare och samtidigt mera uthärdlig för andras ögon.

PROFESSOR POPPENBERGS PENNSKAFT

Professor Felix Poppenberg hatade en sak i världen över allting annat: den privata äganderätten. Han hade dokumenterat dess omöjlighet, dess antisocialitet, dess brottslighet. Detta hade han gjort i tio band, utkomna i Bern. Professor Poppenberg, som var ryss, bodde i Bern, eftersom hans eget land hade ansett hans närvaro obehövlig för rikets trivsel. Under en lång följd av år vittnade hans egna skrifter om hans känslor för äganderätten. Endast den hövlighet, Schweiz visar utlänningar, gjorde att professor Poppenberg tolererades. Därpå utbröt den ärorika revolutionen i Ryssland, och professor Poppenberg, som var en av dess andliga fäder, kallades hem av det segrande proletariatet.

Hans hemkomst blev en triumf. Han hyllades på gatorna. Varje gång en borgare befriades från plånbok, klocka och päls, var det under ropet: »Leve professor Poppenberg! Ned med den privata äganderätten, som är omöjlig, antisocial och brottslig.» Av ett misstag hejdades även professor Poppenberg åtskilliga gånger och undersöktes. Han smålog endast mot dem som gjorde sig detta besvär, som en lärare ler mot goda elever. Han ägde intet som helst, värt att taga. Han installerades i ett rum i den Heliga synodens lokaler och uppmanades av en delegation att skriva vidare mot den privata äganderätten.

Han svarade denna delegation med de berömda orden:

—Den privata äganderätten är icke blott omöjlig, antisocial och brottslig. Den är löjlig.

Därefter satte han sig i sitt rum i den Heliga synodens lokaler och påbörjade det elfte bandet av sin *Kritik av äganderätten*. Det var hans mening, att hans anklagelser skulle kulminera i detta band. För sitt inre såg han redan slutsidan med en kursiverad sista rad:

Den privata äganderätten kan karakteriseras med ett ord. Detta ord dräper den i ett hugg. Den privata äganderätten är löjlig.

Hans arbete på detta band stördes varken av larmet från kulsprutorna på gatan eller av nödroppen från visiterade borgare. Dessa ljud voro musik för professor Poppenberg. De voro som ett ledmotiv för hans arbete. De gjorde att det gick fram med stormsteg. De, och hans pennskaft.

Professor Poppenberg kunde icke tänka sig att skriva med något annat pennskaft. Han hade räddat det genom aderton års landsflykt. De krävande pensionaten i Bern hade hånlett åt det, när professor Poppenberg, tillfrågad om han ägde något, visade på pennskaftet och sade: detta. Det var gammalt, slitet, bitet och färglöst, men det var det pennskaft som nedskrivit de tio banden av *Kritik av äganderätten* och som nu raspade ned sida efter sida i det elfte och kulminerande bandet—bandet som skulle sluta med kursivsatsen:

Den privata äganderätten kan karakteriseras med ett ord. Detta ord dräper den i ett hugg. Den privata äganderätten är löjlig.

En dag fick professor Poppenberg besök i sitt rum i den Heliga synodens lokaler. En deputation från Jeniseisk (i Sibirien) hade tillryggalagt fyratusen värst för att hälsa förintaren av den privata äganderätten, och som nu raspade ned sida efter sida i det, dess hyllning. Några timmar efter det den lämnat honom för att återresa till Jeniseisk gjorde professor Poppenberg en förfärlig upptäckt: hans pennskaft var borta.

Hans pennskaft var borta! Pennskaftet, som förintat äganderätten i tio (och ett halvt) band, var borta. Hur? Det fanns endast en förklaring: det hade stulits. En medlem av delegationen från Sibirien hade begagnat tillfället och gjort det oerhörda.

Professor Poppenbergs hår reste sig på hans huvud. Hans ögon lågade; hans näsvingar skälvde. Hans röst darrade, då han trädde in på proletarietets styrelsekontor och sade:

—Delegationen från Jeniseisk har arbetat mot proletarietets intressen. Den har stulit mitt pennskaft. Utan detta pennskaft kommer det elfte och kulminerande bandet av min *Kritik av äganderätten* icke att skrivas. Detta band är slutkapitlet i proletarietets bibel. Jag fordrar delegationen från Jeniseisk arresterad, mitt pennskaft tillbakalämnat och gärningsmannen skjuten.

Det skedde så. Professor Poppenberg skrev det elfte bandet färdigt samma natt. I detta band överträffade han sig själv. Han beslöt att sätta slutsatsen med fetstil:

Den privata äganderätten kan karakteriseras i ett ord. Detta ord dräper den i ett hugg. Den privata äganderätten är löjlig.

TOLFTE SÖNDAGEN EFTER TREFALDIGHET

Äntligen—äntligen skulle tåget gå!

Det hade varit sex ruskiga timmar! Sex timmar i ett sådant litet nordtyskt håll, där man endast vistas, om man är handelsresande eller studerar vid den polytekniska anstalten; över sex timmar där, och bara för en idiotisk stationskarls skull. Tåget från Hamburg hade naturligtvis haft direkt förbindelse till Rheine och Holland—naturligtvis!—och så står karlen och bedyrar motsatsen länge nog för att tåget till Holland skall ge sig av från spåret bredvid! Det var så att man kunde bli galen! Dömd att vänta sex timmar bara för det! Man skulle nästan kunna tro, att den där stationskarlen vore köpt och betald för att—men nog med det. Som det var, hade den lilla nordtyska staden denne stationskarl att tacka för sex timmars besök av en celeber resande—plus ett antal tyska mark. Många restauranger hade den ju inte, men de som funnos hade lagt märke till dagen. Både kyparna och den öldrickande söndagspubliken hade stirrat på mannen, som drack den ena tredubbla whisky efter den andra—men med sådana mätglas *måste* man göra dem tredubbla, och whisky var motgiftet nummer ett.

Varför i all världen blåste de inte av tåget?

Nå, en försenad resande! Gjorde de sig verkligen besvär med att vänta på en sådan tredjeklassare? Han såg ju ut som en folkskollärare på landet, blå överrock, svart filthatt, celluloidkrage och grön kappsäck! Vad nu? Han styrde kurs på andraklassvagnen. Ressällskap, och sådant ressällskap till på köpet! Det här var en lyckad söndag. Där stod han i kupédörren, och nu gick tåget.

—Goddag, min bästa herre, goddag!

Trodde han man önskade hans bekantskap? Han tänkte kanske presentera sig, sin blå överrock, sin svarta hatt och sin gröna kappsäck! Bäst att avstyra det med detsamma. Det finns ingenting så avkylande som en kall stirring och dödstystnad. Så där, räckte det? Nej, det tycktes inte så. Mannen med den blå överrocken lyfte sin svarta hatt med ett soligt leende:

—Ni kommer från Hamburg?

Vad fan angick det honom? Hur kunde han för resten gissa det?

—Ni är utlänning?

Vad innerst i dödsriket angick det honom?

—Jag kan se, att ni inte är härifrån. Jag känner nästan alla människor här. Jag är teologie studerande och har verkat någon tid som pastorsadjunkt, därför känner jag de flesta här.

Haha! Det var omöjligt att hålla sig allvarsam. Teologie studerande! Verkat som pastorsadjunkt! Vad gjorde han i tåget? Det var ju söndag. Han skulle väl vara ute och hålla aftonsång vid den här tiden.

—Är det inte syndigt att resa med tåg om söndagen, herr pastor?

Han ryckte till för tonfallet.

—Syndigt? Nej, varför det? Den moderna luterdomen är frihetens religion. Man kan göra allt, när man kan bedja sitt fadervår om kvällen med gott samvete.

—Verkligen? Allt?

—Allt! Vår evangeliska försynstro åstadkommer det.

—Aha! Ni tror alltså på en försyn?

—Om jag tror på försynen? Naturligtvis, min käre herre, naturligtvis.

—Det gläder mig att göra er bekantskap. Jaså, det finns en försyn, och man kan göra allt, om man kan läsa sina böner på kvällen! Det öppnar möjligheter för en kasuistik, som lämnar jesuiternas långt bakom sig. Jag hade en vän—får jag berätta?

—Med nöje, min bästa herre, med nöje.

—Min vän var vad man kallar förhoppningsfull. Hans föräldrar voro allvarliga, gudfruktiga människor. Men de voro fattiga. De hade inte råd att låta honom studera, som han ville. Det var deras stora sorg. De bådö till Gud om hjälp för sonen, dag efter dag. Då ingrep en släkting till familjen alldeles oväntat och gav honom pengar.

—Försynen, min bästa herre, försynen.

—Detsamma sade hans föräldrar. Min vän fick studera. Delvis skötte han sig bra, och delvis hade han tur—föräldrarna kallade det för försynens ingripande. Han tog sina examina med glans, men framgången gick honom åt huvudet, och han slog sig på rackarliv.—Är det här gränsstationen?

—Nej då, dit är det en stund ännu. Ni är visst nervös, min bästa herre. Nå, hur gick det er vän?

—Hur det gick med honom? Han gjorde tvetydiga skulder, och skulderna växte som en lavin. En vacker dag såg han sig tvungen att antingen begå självmord eller rymma. Han hade ödelagt en lovande framtid på två år och två månader. Hade han inte fått pengar att studera, hade han aldrig kommit i tillfälle till det. Försynen gjorde ett misstag, när den skaffade honom dem, eller vad säger ni?

—Jag vet inte. Vad tycker ni själv?

—Jag? Jag tror inte på någon försyn. Jag har bara berättat om min vän som ett fall för er kasuistik. Jag glömde visst att säga er, att han föredrog att rymma framför att begå självmord. Han krossade sina

föräldrars liv i vilket fall som helst. Nå, vad säger ni? Vad hade försynen för mening med att låta honom få pengar?

—Nu äro vi visst vid gränsstationen. Vad försynen hade för mening? Ack, min käre herre, hur skulle vi blinda kryp kunna utrannsaka försynens mening?

—Er motfråga är inte snillrik som argument. Låt mig göra er en sista fråga: låg det i försynens intresse, att min vän skulle komma undan?

—Ackackack, vad ni kan göra frågor, min bäste herre! Om det var i försynens intresse, att er vän skulle slippa straff? Det förefaller inte så. Här kommer en man som jag känner, nämligen polischefen vid gränsstationen. Han har ett papper i handen och ser ut, som om han hade en fråga att göra er. Åtminstone kommer han rakt på oss. Vad ser jag? En arresteringsorder! Nej, det förefaller inte, som om försynen skulle vilja låta er vän slippa undan—d.v.s. er. Farväl, min herre, farväl; tro mig, det finns en försyn, och försök att foga er i dess rådslag!

ÅTER ETT MÄRKLIGT DÖDSFALL

Från Oklahoma meddelas över Amsterdam, att svensk-amerikanske undersåten Charles Augustus Johnson (Karl August Johansson) avlidit därstädes i en ålder av nära sextio år.

Det är en i många hänseenden märklig person som härmed gått ur tiden. För den yngre generationen torde Karl August Johansson (Röde Kal-Agust, var hans binamn på sin tid), vara i det närmaste obekant. Det kunde måhända ha sitt intresse att uppliva ett par data.

Karl August Johanssons anlag gingo i utpräglad grad åt det filologiska. Redan som ung insåg han den stora skillnaden i betydelse mellan Long Island och Långholmen. Det dröjde inte heller länge, innan han praktiskt omsatte dessa insikter. I augusti 1889 packade han sina koffertar under ett nattligt besök i en känd stockholmsgrosshandlares våning och vände för alltid sitt fosterland ryggen.

Hans öden i det nya hemland han valt sig—Nordamerikas Förenta stater—voro många och brokiga. Det bleve för långt att söka ge ens en överblick av dem. Hans största bedrift, och den som blev hans livs olycka, var övertagandet av en större del av Förenta staternas statsskuld.

Härmed tillgick på följande vis. En mörk julinatt år 1893 var en av statsdiligenserna på väg från fort Seymour i Texas till Lehigh i Oklahoma. Dessa distrikt voro på den tiden knappt halvciviliserade. Städer funnos nästan icke, järnvägarna lågo i sin linda, och befolkningen bestod av guldgrävare, nybyggare och indianer. Den återstående fjärdedelen utgjordes av äventyrare. En av dem som dragits hitut av ryktet om dessa förhållanden var Karl August Johansson, och sagda julinatt gjorde han sin stora kupp. Han stannade diligensen med sin revolver, övertog vad av värde som fanns i den och så lät han den fortsätta.

En hastig undersökning övertygade honom om att han lyckats över förväntan. Ej mindre än trehundrausen dollars i Förenta staternas statsskuldbevis voro, oräknat ett antal guldur, belöningen för hans företagsamhet. Då han på grund av det stora antalet kringstrykande element fann det orådligt att gå med så stora summor på sig, nedgrävde han allt utom en obetydlighet på ett ställe, som han förut utvalt härtill. Därpå uppsökte han ett nybyggarläger i närheten och sökte en välbehövlig vila.

Nästa morgon arresterades han i lägret. En kusk på diligensen hade känt igen honom. Han nekade på det bestämdaste och med en så passionerad vältalighet, att han undgick den lynchning, man förberedde åt honom. I stället fördes han till närmaste stad, vid vars domstol han trots sitt nekande dömdes till fem års straffarbete. Han mottog straffet med ett invärtens leende. Vad voro fem år? När de voro förbi, väntade honom en förmögenhet.

Människan spår. Under den tid Karl August Johansson tillbragte i arbete och ensamhet, växte staten Oklahoma som en svamp efter regn. Städer grundades, järnvägar byggdes; på den plats där Karl August Johansson stoppade posten låg nu staden Columbus. Han såg det med förvåning, då han efter frigivningen anlände dit. Han lovade sig att stifta en donation till nytta för invånarna i detta monument åt hans företagsamhet. Men först måste han finna sin skatt. Den borde ligga i utkanten av den nya staden, enligt vad han beräknade. Döm om hans känslor, då han, ankommen dit, finner att man föregående dag på det sätt som är vanligt i Amerika, flyttat dit ett femvåningshus och placerat det just över hans deponerade penningar!

Resten av Karl August Johanssons saga är sorglig. Han sökte gräva sig in under femvåningshuset, han hejdades, ådömdes böter och sattes på nytt i fängelse, då han icke kunde betala dem. Han ville köpa huset, bli fastighetsägare:—all right, pengar på bordet!—Jag skall betala er efter köpet, allt, kontant! svarade den olycklige. Man hånskrattade åt honom. Man tog honom för en förryckt. Månad efter månad irrade han kring huset, stirrade på det, sökte åter och åter gräva sig in under det. Man blev otålig; man satte honom på hospital. Han utskrevs och skyndade genast tillbaka till sin älsklingsplats. Huset stod kvar! Ingen brydde sig om att flytta det mera! Och under det lågo hans trehundrausen! År 1902 insattes Karl August Johansson i det nybyggda statshospitalet, från vars fönster han hade full utsikt till femvåningshuset. Han omtalas som en våldsam och mycket oregerlig patient. Femvåningshuset stod kvar en efter amerikanska förhållanden ovanligt lång tid. Det stod kvar ännu, när Karl August Johansson i år slöt sina ögon.—Sannerligen, man kommer att tänka på det gamla skriftordet: om Herren inte bygger huset, så arbeta de arbetare fåfängt!

DALAI PEDERSEN

Från Lhasa meddelas över Bangkok, att den tibetanska buddaistiska kyrkans lamas, samlade till val av ny Dalai lama, enhälligt givit sina röster åt danske undersåten Rasmus Pedersen.

Härmed har endast det inträffat, som var att förutse, som länge varit förutsett av framsynta personer. Men ehuru valet icke kan sägas komma överraskande, är det dock ur allmänmänskliga synpunkter så glädjande, att vi anse oss böra ägna det några rader.

Vid Rasmus Pedersens vaggas torde få ha anat den bana som väntade honom. Han föddes i Vognmagergade i Köbenhavn för femtiofem år sedan. Fadern var okänd, modern ökad. Efter att ha försökt sig i ett antal yrken fick Pedersen elva år gammal anställning som piccolo på Hotell d'Angleterre.

Härmed hade han i själva verket funnit sin plats i livet. D'Angleterres hörnkafé blev bestämmande både för hans levnadsbana och för hans livsuppfattning. Här lärde han sig att intet är viktigare än lugnet; att den som behåller det i alla situationer är situationernas herre; att den som förlorar det—t.ex. en kund som väntat tre kvart på en kopp kaffe—i och med detsamma förlorar allt och till på köpet gör sig löjlig.

Anade han redan då, om än dunkelt, varthän hans så tidigt förvärvade levnadsvisdom skulle föra honom? Ingen vet det. Från d'Angleterres hörnkafé kom han till à Porta; från à Porta—då tjuguarig—till Industri kaféet. På båda dessa ställen växte och mognade hans livsuppfattning. Han lärde sig att med händerna knäppta på ryggen, försjunken i kontemplation, se hän över huvudena på ett halvt dussin gestikulerande gäster, som ville ådraga sig hans uppmärksamhet. Han lärde sig att när de inre rösterna talade till honom, sluta örat för de rop om materiella njutningar, som stego från hopen runtomkring. Han tyckes med ett ord redan nu ha nått fram till den första av de åttafaldiga sanningarna, som leda till Frigörelse: att allt det yttre är ett sken, en synvilla utan värde.

Från Industri kaféet kom han till det nyöppnade Bristol och därmed var han inne på fulländningens stadium. Försänkt i grubbel genomtänkte han på detta kafé de sju återstående av Sanningarna; intet kunde störa honom i hans betraktelser, varken ett danskt bönfällande: Hör nu, Pedersen..., eller ett svenskt rytande: Vaktmästare, för satan, är ni dövd?—eller ett norskt bergrasdånande: Nej nu, Fan sværte og fortære mig, myrder jeg denne Tjeneren! För den, vars sinne är upptaget av den åttafaldiga sanningen, äro dessa ljud som ett avlägset fågelkvitter. Vad är kaffe och kakor mot mahâyâna, den stora vägen till frälsning? Vad är kaffe och punsch mot hînayâna, den trånga vägen? Vad är whisky och soda mot drömmen om nirvâna? Adepten gör de heliga åtbörderna; han knäpper händerna på ryggen, han petar sig i näsan för att hålla sinnet mottagligt, och i sitt inre mumlar han: Allt är lidande. Det är ett lidande att icke uppnå vad man önskar; det är ett lidande att uppnå det och inse önskningens fåfänglighet. Betänken det, I som sorlen omkring mig! Undertrycken lusten efter kaffe, kakor, punsch och pjolter, och I haven tagit det första steget mot frigörelsen från återfödandet!

Efter Bristols stängning flyttade Pedersen, försänkt i grubbel över den åttafaldiga sanningen, till Paladshotellet. Han fortsatte att enligt Buddas föreskrift icke räkna världen någon annan hand än tiggarens. Och där nådde honom budskapet om det beslut som fattats i Lhasa. Han går nu den största fulländningen i möte. Till och med de ringa rester av omvärldens larm, som nådde honom i Paladshotellets Marmorhave, skola tystna. Ensam i sin kyliga klostercell i Lhasa kommer han att vrida sin bönkvarn, vars entoniga slammer skall erinra honom om gästernas rop på kaféerna. Sanningen

kommer att blomma fram i hans själ som en vit, oberörd lotus; till dess han vid Krischnas sida, i gudomligt passiv tolerans, endast gör de sista heliga tecknen i det Nirvana som han drömt om från sin ungdom.

SAMTAL MED HOMPA

—Tänk att träffa dig här i Köpenhamn! sade Hompa. Det var fan så roligt. Det är djävligt längesen, va?

—Det är visst sju år sen. Du är dig lik.

—Ja, vaffan tycker du, va! När man går och torkar i ett sånt håll. Men hör du, den här vaktmästarn är för djävlig. Vad är det för en betjäning ni har här i Danmark. Hör nu vaktmästarn, hallå! Hallå! Hör ni inte, karl, för satan? Kommer aldrig smörgåsbordet och snapsen och ölet? Å, mä, bä, vaba. Jag ger fan i ert prat. Lär er tala så man kan begripa er. Kommer det eller kommer det inte? Jaså, det kommer. Nå, låt det komma i dag då. Tag över till Sverige och lär sig servera, vaktmästarn.—Hör du, det var allt en djävla idiot till vaktmästare, va? Nå, där kommer det äntligen. Men det var fan så roligt att se dig.

—Verkligen oväntat.

—Du kände visst inte igen mig först, va?

—Nej, det är ju inte så lätt, kära du, efter så många år—

—Nej visst. Jag trodde ett tag du inte ville känna igen mig.

—Är du tokig!

—Äh, du begriper väl skoj, för fan, va? Hahaha! Ska vi ta helan? Men herrejesus då, vaktmästarn! Vaktmästarn! Vad är det här för brännvinsglas? Kallar ni det för brännvinsglas? Vad in i helvete menar ni? Tag över till Sverige, karl, och lär sig, hur ett snapsglas ska se ut, och kom inte och bråka med mig, för det går inte.—Men vi får väl ta helan som den är då. Skål på dig, gamla fähund! Roligt att ses—äh, det smakar, va? Det var längesen man fick den. Det kan aldrig bli för dyrt, va?

—Är det längesen du fick en sup?

—En sup? Är du tokig, finns inte i Sverige mer. En i månaden är det mesta.

—Men ni har stora snapsglas?

—Riktiga glas för fan, som di ska va. Vi tar väl halvan med detsamma. Det var gott med smör igen. Och franskbröd, jo, jag tackar, jag. Hur har du det för resten, din gamla lymmel? Det går ingen nöd på dig va? Men är det inte trist att aldrig höra svenska?

—Å, man hör det inte så sällan.

—Hör du, vi tar väl tersen med detsamma, och så kan vi få det varma. Vaktmästarn! Vaktmästarn! Det var väl en hurrande djävul—nå där kommer han med biffen. Men koss i jesu namn då, karl, vad är det här för en servering! Vad fan menar ni med att ge mig kokta potatis till biffen? Och så ingen lök på! Nej, det är för djävligt. Kan ni inte lära er att laga mat här i Danmark? Ni skulle ta över till Sverige och se, hur vi lagar det. Å, mä, bä—hur var det? Beställde jag en fransk böff. Det heter biff, karl, lär er tala rent, men än sen då?

—Kära bror, förlåt att jag blandar mig i saken. Du beställde en fransk biff och det här är en fransk biff, med persiljesmör och kokt potatis.

—Det är ett djävla sätt i alla fall. Vad begriper jag mig på deras franska böff? Men, det smakar ju gott. Hör du, vi tar väl kvarten med detsamma? Tjo—nä, hör du, tira där, va! Det var ett djävla stiltigt fruntimmer. Tjo, lilla fröken, hur står det till med hälsan och kärleken ... vafannudå, kände du henne? Det var en annan sak. Å, ta och presentera mig, va?

—Jag är rädd att det inte går, kära bror. Hon är visst i sällskap.

—Äsch, vad gör det? Nu är vi i Köpenhamn, och där ska man väl för fan ha lov att roa sig. Skål på dig! Djävla roligt att se dig! Men jag tycker du har blivit så allvarsam sen sist.

—Tycker du det? Jag vet inte. Det är väl tiderna.

—Dom ger man väl fan i, inte sant, vaktmästarn? Vaktmästarn är en trevlig pojke, fast vaktmästarn är en gammal fähund. Skål på sig, vaktmästarn! Egentligen är ni några fähundar allasammans här över, och sura se ni ut när det kommer en svensk hit, men våra pengar, dom har ni ingenting emot, va? Dom tar ni emot, va, vaktmästarn? Hur mycket blir det här? Det är jag som bjuder, förstår vaktmästarn, därför att jag inte sett det här gamla nötet på flera år. Halvtress och halvfjäss, hör du, vad är sejsten å halvfjäss?

—Tjugusex kronor och tjugufem öre, sade jag. Hompa gav tjugåtta och femtio. Vaktmästarn fick sålunda tolv kronor i dricks. I mitt tycke för litet.

Till sommaren lär det komma en invasion av Hompor.

VID GRÄNSEN

På morgonen upplyser erotologen oss om att han tänker stanna i Kolding.
Vi få cykla vidare ensamma.

Vi emottaga hans meddelande med förståelse och en viss grad av sinnesro. Vi erinra oss en ung kvinna, som vi sågo dagen förut, då det var barnens dag i Kolding. Med en fin anspelning på detta, som icke engång en dövstum skulle kunna missförstå, lämna vi erotologen åt sin saliga plåga, och stiga upp i tåget.

Vi äro nämligen på cykelfärd, och så fort det finns backar förut, ta vi med tåget. Utanför Kolding ligga backar på ända till femtio meters höjd. Vi ta följaktligen tåget tre stationer fram, så är det gjort.

Vi stiga ur tåget. Med en snabbhet och beslutsamhet, vartill vi hittills inte sett några spår, rusar samfärdsmedlet av över den flata slätten. När vi komma ut framför stationen, märka vi orsaken: den sidvind, som förföljt oss sedan resans början, har övergått till rak motvind av en orkanlik styrka—tre å fyra sekundmeter. Det är därför tåget har rusat sin väg. Det har velat förebygga ytterligare fusk i protokollet. Det anser, att en cykelfärd är en cykelfärd. Med en suck sätta vi oss upp på cyklarna och vända dem så att vi få medvind. Det måste väl finnas järnvägståg på det håll där medvinden slutar, säger min kamrat. Jag låtsar inte ha hört honom. Man har då karaktär.

Det går undan söderut en stund. Plötsligt vrider vägen av mot väster. Medvinden är slut, sidvinden börjar, och då inga järnvägståg finnas i synhåll, finna vi oss i det oundvikliga. Vi vrida av åt väster och börja brottas med elementen.

Vägen går rak och sandig, saffransbrun i färgen. På bägge sidor om den ligger heden; här och där är den uppodlad; här och där står en granplantage eller en björkdunge; men för det mesta sträcker den sig stor och obruten åt alla håll. Vinden får självkänsla när den går fram över en sådan slätt. Den inser, att den har vissa chanser. Den beslutar att utnyttja dem mot oss. Vi få spänna i, så att det värker i benen och korsryggen.

—Skulle det vara gott med en öl? ropar min kamrat över axeln.

Jag anser frågan vara retorisk och underlåter att svara. Plötsligt skymtar en bokdunge och några hus rakt förut. Vi göra samtidigt idéassociationerna: *hus—människor i dem—alla människor äro törstiga—krog—öl*. Vi spänna i med spontan energi och på några minuter äro vi framme. Vi svänga om en vägkrök. I samma ögonblick hejdas vi av en röst.

—Stopp! Man får inte cykla ned till bron!

Vi hålla tvärt inne. Den som har hejdat oss är militär. Men varför får man inte cykla längre?

—Man får inte cykla ned till bron, upprepar soldaten. Men man får gå dit ned.

—Varför då?

—Det här är gränsen.

Det är sant, det pågår ett världskrig.

Gränsen. Ordet slår ned i oss. Vi sätta tyst från oss cyklarna.

—Vi gå naturligtvis dit ned, säger min kamrat.

Vi gå längs en landsväg, stenlagd som en stadsgata. Det växer högt gräs emellan stenarna. Det är längesen man körde här. Efter ett par minuter stå vi vid en bro, som går över en liten å. Men bron binder inte längre samman två stränder, den skiljer dem åt. Vid vartdera landfästet går det en ribba över den, omvirad med taggtråd. Mellan dessa ribbor är ingen mans land. Hindret ser inte oövertägligt ut. Det påminner närmast om när barn leka krig. Men i denna puerilitet ligger det ingenting löjligt.

Under bron flyter den lilla ån, sommarstilla, täckt av vass och näckrosor. Ångarna, som gå ned till den på vardera sidan, ha högt, vajande gräs och lysa av blommor. Husen på bägge sidorna ligga inbäddade i trädgårdar och se gamla och burgna ut. Vi veta att det talas samma språk i dem. Allt är på den ena sidan ån som på den andra. Och dock är allt olika. Ty den ena sidan tillhör livet och den andra sidan döden. På vår sida göra blommorna rätt i att lysa. Över den andra sidan ligger det en skugga. Döden och svälten ha brett sina vingar över den i redan många år. Och som deras representant står en enda person på andra sidan bron—en gråklädd landstormsman med gevär och bajonett. På vår sida av bron står som pendant en liten flock svartklädda kvinnor och män och ser på honom. Han rör sig inte; han säger ingenting; han stirrar rakt framför sig. De säga heller ingenting, men de behöva inte göra det för att man skall förstå, att de ha släkt på andra sidan.

Detta är alltså gränsen.

Plötsligt skymmes himlen. Vinden har blåst fram en hel molnarmé, som breder ut sig över det blå. Solljuset försvinner, först på andra sidan, så på vår. Reinhardt kunde inte ha arrangerat det bättre. Den gråklädde landstormsmanen står kvar, stel och orörlig, lutad mot geväret. Men de svartklädda människorna på vår sida börja tyst gå upp längs den gräsbevuxna stenlagda landsvägen.

Vi följa dem och hoppa upp på våra cyklar. Molnen lova fuktighet av ett slag, som vi inte sätta värde på. Vi spänna i under tystnad och efter ett par timmar äro vi framme i Ribe. Vi finna erotologen där. Han har också varit vid gränsen, men motats över den av den unga barnensdagskvinnan och tagit före oss på tåg. Livet har sina stormar.

VERANDA MOT HAVET

Den fetaste av de tre cyklisterna lade från sig jordgubbsskeden och tände en ny cigarrett.

—Ah! sade han. En lagom lång cykeltur, ett kallt bad i solnedgången och en lagom stark måltid—alla ljuvligheters ljuvlighet och krona.

Den minsta av de tre cyklisterna sög de sista dropparna ur sitt madeiraglas.

—Du har rätt, sade han, och jag satt själv och tänkte detsamma. Men då jag gjorde det, kände jag ett stygn i mitt hjärta i likhet med de personer som stenade Stefanus. Ty vad bevisar en sådan reflexion? Att man håller på att bli gammal. Ungdomen är den tid, då man inte känner efter hur det känns. Medvetandet att man har det bra är den första signalen från ålderdomen, som är den tid, då man inte har det bra.

Den tredje av cyklisterna var en av de personer, som tala i citat. Han skyndade sig att citera Salomo om de år, om vilka man skall säga: de behaga mig icke. De båda andra tego. Den fete återtog, vänd till den minste:

—Du har rätt. Jag ser, att du är förvånad över att jag medger det. Men det är därför att jag på det viset får tillfälle att lancera en sats som jag tänkte ut i eftermiddag, medan vi cyklade.

Den berör lögnaktigheten i ett gammalt ordspråk. Detta ordspråk säger, att kunskap är makt. Det är ett omytyckt ordspråk. Det sitter över skoldörrarna, och på reklamhäftena från bokförlagen. Den som förnekar det blir stenad. Jag skall vara så modig. Jag påstår att det är lögn.

—Vad behagas! ropade den tredje cyklisten. En lögn att kunskap är makt? Är du ignorant?

—Tyvärr inte, sade den fete. Jag vet för mycket både om andra och mig själv. Jag vet om mig själv, när jag är lycklig, och det minskar min lycka. Och vad jag eljest vet har varken gjort mig mäktig eller lycklig. Men låt oss taga saken i större perspektiv. Låt oss tänka på samhällena. Är det samhälle mäktigast, där kunskapen är störst? På intet vis. Alexanders okunnighet förde honom till Indien. Romarnas okunnighet var den solida basen för det romerska riket. Så länge den kunde bevaras, växte riket och var omöjligt att besegra. I samma stund som den började ge plats för kunskaper, föll det samman. Vad som gjorde att tyskarna fruktade engelsmännens inträde i världskriget, var framför allt den solida, sekelgamla, brand- och dyrkfria anglosaxiska okunnigheten om allt som ligger utanför England. Det är den som gör att England hittills aldrig förlorat ett krig. Det borde resas ett monument åt den, tre gånger högre än Nelsonpelaren.

—Du pratar, sade den minste cyklisten. Ska vi inte ha kaffe?

Han ropade på kyparen utan att avvakta de andras svar.

Himlen över havet hade grånat. Skyarna tornade upp sig i fantastiska drömbyggnader, under vilkas botten en strimma vallmorött solsken trängde fram som ett spett. Drömbyggnaderna voro underminerade och färdiga att störta.

—Gud vet, om vi kan cykla i morgon, sade den tredje cyklisten. Jag tror det blir regn.

—Landet behöver regn, sade den fete cyklisten. Jag hoppas det får regn. Det är ett kunskapsrikt land, och varje bonde vet hur många millimeter regn, det behövs för skörden. Men jag undrar om någon bonde i detta kunskapsrika land ber samma bön som de kinesiska bönderna be sedan urminnes tider. Den kinesiske bonden säger: må det regna först på statens åkrar och därefter på mina. Det är hans enkla och oreflekterade bön. Men hur många millimeter det skall till, vet han säkert inte. Han är djupt okunnig, och har bevarat sin okunnighet genom fem årtusenden. Därför är han personligen lycklig i motsats till oss, och därför kommer Kina att överleva alla andra riken. Den vita raseri är bara en betydelselös episod.

—Hör upp med ditt dumma prat, sade den tredje cyklisten. Jag förstår, att en person som du försvarar okunnigheten, men de kunskaper du har skulle inte engång besvara en kines. Och i Kina hade du varit halshuggen för lättja för länge sedan. Vill du ha någon punsch?

—Det du säger om mitt öde i Kina, sade den fete cyklisten, bevisar bara kinesernas beundransvärda klokhet ytterligare. Nå ja, låt mig få ett glas punsch då, men må det regna först i edra glas och därefter i mitt. Skål!

APOLOGI FÖR KONUNG HERODES

Jag bor för närvarande på ett förtjusande sommarhotell. Utanför mina fönster sträcker sig bukten, blå- och gröngnistrande i solskenet, som var dag väller ned i en fors mellan de vita sommarskyarna. De tre revlarna draga sina marmorgröna band parallellt med den vita strandremsan; utanför dem går vattnet mörkblått med små ilska vågor och innanför dem sliter det upp sig i tusentals attacker mot stranden. Nästan nere vid strandbrynet löper den vita, släta landsvägen, och på andra sidan om den, bakom villorna, ligger skogen. Bokarna stå mäktiga, svällande, djupgröna; här och där ge de plats åt en uthuggning eller ett böljande vetefält. Det är ett nordiskt Arkadien, där bullret från världen saknar resonans, och där jag, ovärdig, fått rum.

Livet är skönt.

Varje morgon klockan tio—ty jag är lat—drar jag på mig de nödortfigaste kläderna och går ned i badhuset. O, ljuvligheters ljuvlighet och krona—saltvatten, klart grönt saltvatten, som bär mig och sköljer mig, en simtur och en kontemplativ vila i vattnet med händerna under huvudet och den sommarblå himlen över mig!—Frukost utan restriktioner och en cigarrett. Man kan arbeta; man har lust att arbeta. Allt är underbart. Livet är skönt.

Livet var skönt till för fem dagar sen.

För fem dagar sen fick jag nya grannar. Ett äkta par från huvudstaden hade skrivit och bett om rum. Det fanns ett rum ledigt. Detta rum var rummet bredvid mitt, och värden hyrde intet ont anande ut det till det äkta paret, som önskade rum. För fem dagar sen kommo de, och livet förändrades i ett slag för

mig. Solen miste sin glans; havet svartnade; himlen svartnade; blommorna blevo doftlösa; fåglarnas sång tystnade för ett barnskrik.

Ja, ett barnskrik. Ett litet barn har öppnat sin späda, tandlösa mun och utan att säga ett ord förändrat hela Arkadien. Solen lyser utan värme över ett trist och intetsägande landskap; blommorna sloka på sina stänglar; fåglarna ha stoppat huvudet under vingen, besegrade av ett barnskrik. Ett infernaliskt, outtröttligt, genomträngande barnskrik. Inte ett högt furiosobarnskrik, utan ett klart, oemotståndligt, obevekligt, stackatobarnskrik. Ett skrik, som vittnar om att detta barn, fastän blåögt, i rakt nedstigande led härstammar från det folk, som med sin röst välte Jerikos murar. Ett skrik, som börjar så fort det lilla barnet öppnar sina ögon och som fortgår i en otrolig, oavbruten serie till dess det sluter sina ögon. Ett skrik, som ingen maskin på jorden skulle kunna prestera utan att bli hes efter fyra timmar, men som detta lilla tre månader gamla, djävulska barn med lätthet utsänder dygnet runt. Det är otroligt. Det är outhärdligt. Det är beundransvärt. Det är helvetiskt.

Jag tassar uppför trapporna sent om natten. Jag har suttit på sommarhotellets veranda sedan eftermiddagen, ehuru jag skulle ha arbetat. Arbetet är omöjligt på mitt rum. Ingen musa i världen kan göra sin skygga viskning hörd genom det lilla barnets skrik. Alltså blir det hotellverandan, och ända dit sänder barnets sagolika strupe stänk av sina tonvågor. På hotellverandan går eftermiddagen, aftonen och en del av natten. Vid midnattstid tassar jag uppför trapporna till mitt rum. Äntligen är allt stilla. Evighetsrösten vilar. Jag kan få sova, vilket jag inte fått på flera nätter. Liksom en inbrottstjuv smyger jag mig in på mitt rum. Jag klär av mig med en varsamhet som om det gällde en invalid. Jag lägger mig försiktigt i sängen. Jag sluter ögonen av vällust, bara jag tänker på sömn...!

Just då utsänder sängen en svag knirkning. I en timplång sekund svävar jag mellan fruktan och hopp, så är saken klar. Det obevekliga barnet har hört mig och rapporterar nu för Gud och världen, att den vuxne stört framtidsväsendet i dess av änglar beskyddade vila. Det skriker till himlen över mig som de oskyldigas blod ropar från marken. Na-na-na. Det varierar inte sin anklagelse; det fastslår den genom att upprepa den om och om igen med katonisk konsekvens. Det upprepar den så länge, att jag utmattad faller i sömn.

Jag drömmer om zoologiska trädgårdar, mordförsök, krig och dambassänger. Det lilla barnets röst är det underliggande substratet till alla dessa drömmar. Äntligen tystnar den. Jag vaknar. Jag saknar ackompanjemanget till min sömn. Barnet låter mig ligga vaken länge nog för att morna mig. Det är inte att hoppas på mer sömn. Jag stiger upp och sätter mig till skrivbordet. I samma nu lyfter det sin röst till en höjd, klarhet och gällhet som överträffar eller tycks mig överträffa allt vad det förut presterat. Jag försöker att vänja mig vid rösten, som man vänjer sig vid sfärernas musik, att sluta öronen för den, att ta det hela som ett skämt. Ack, vad förmår jag mot det lilla barnet? Efter två timmars fåfång kamp ger jag upp och går ned och badar. Jag behöver svalka mitt värkande huvud. När jag kommer tillbaka, är det tyst i rummet bredvid. Jag vågar inte tro mina öron. Jag störtar fram till skrivbordet och fattar pennan. Från rummet bredvid kommer ett egendomligt ljud. Först förstår jag inte, vad det är. Det är inte barnet. Därpå går det upp för mig: det är barnets fader och moder som knappt troende sin lycka utstöta ett matt hurra! I samma ögonblick hör jag den riktiga rösten igen—den omutliga, outtröttliga na-na-na-rösten. Det lilla barnet har ingen tanke på att låta gäcka sig. Det vet, vilket århundrade det lever i.

Detta är en apologi för den mycket förtalade regenten och realpolitikern Herodes, konung av Betlehem.

WELTPOLITIK

Många människor syssla nuförtiden med storpolitik. Man sluter fred (eller gör det rättare sagt inte); man ändrar gränser; man beräknar skadestånd av själva fan. Jag läser därom i tidningarna, fastän jag lovat mig själv att låta bli. Blir det fred, blir det utan min medverkan, och blir det krig igen, sker det också mig förutan. Det enda som följer av tidningsläsning är fördärvade nerver. Jag är en rå hädonist.

Det fanns emellertid en tid, då jag levande intresserade mig för åtminstone ett storpolitiskt problem. Men om jag berättar detaljerna, komma de endast att bekräfta att jag är en rå hädonist.

Det var sommaren 1913. Jag låg i Monte Carlo, var fattig och hade ett umgänge, som endast mot sin vilja var fattigt. *Jag* fann mig med en franciskans tålighet i syster Armod's energiska famntag. Det är faktiskt. Åtminstone inbillar jag mig det nu, när sex år ligga emellan. Men låt oss tala om Louise av

Koburg.

Jag hade ingen personlig beröring med denna prinsessa. Visserligen kände jag två grevar och en italiensk markis, men de voro inte i stånd att introducera mig i de kretsar, där Leopold II:s dotter rörde sig. Den ene av grevarna var greve Borgacz från Ungern (som visserligen var av god familj, i det att det var hans bror som senare formulerade ett visst ultimatum till Serbien); den andre var greve Origoni, som numera odlar peppar på en franska staten tillhörig domän i Guyana. Markisen hade lösskägg och en stor räkning hos sin hotellvärd. Nej, ingen av dessa ädlingar var i stånd att introducera mig i Louises av Koburg krets. Den som höll på att göra det var svensk och hette—men nej. Inga namn!

Denne svensk var systemspelare. Trots sin ungdom—han var 24 år—hade han besekrat hasarden. Icke mindre än fem ofelbara system stodo till hans förfogande, när han ville spela—och fick kapital. Det var just det det hängde på. Han behövde kapital. I samma ögonblick han fick det, var kasinot sålt, dess guld hans, och han och hans vänner burgna män för livet. Ingen har bett livligare för en annans räkning än jag för W:s. Och plötsligt tycktes mina böner verka.

En vacker dag berättade han mig följande vid ett stycke franskbröd med salt och ett glas franskt brännvin:

I kasinot hade han gjort bekantskap med en tyska av god familj. En äldre tyska. (W. var en vacker pojke.) Denna tyska hade fattat ett livligt intresse för hans system nummer tre, det på dussin och transversaler. Och nu berodde allt på prinsessan Louise av Koburg.

Hur kunde så många människors framtid bero på Louise av Koburg?

Jo, Louise av Koburg, som var dotter till Leopold II, hade i denne en hård fader. Leopold II nekade sitt barn de pengar, som tillkommo henne, och på grund härav måste hon processa med honom. Sådant är livet. För att föra processen behövde Louise av Koburg pengar, och dessa pengar hade hon delvis lånat av den äldre tyska, som W. träffat i kasinot. Fick Louise pengar, fick tyskan pengar; fick tyskan pengar, fick W. pengar; och fick W. pengar, var kasinot sålt med man och mus. Och W. och hans vänner rika.

På så invecklade trådar hänga institutioners och människors öden.

Nu återstod en sak, sade W. Det var nödvändigt, att jag tog till Mentone.

Varför var detta nödvändigt?

Jo, W. ville veta om den gamla tyskan fått pengar av Louise. Han hade som en aning om att hon hade det, men han ville inte fråga direkt. Varför inte? Nej, ty då kunde den felaktiga uppfattningen lätt insmyga sig hos henne, att W. var nödställd, behövde pengar och var tvungen att sälja sitt system till underpris.

Jag medgav, att detta var sannolikt. Men hur skulle jag få reda på om tyskan hade fått pengar eller ej?

Bah! En man med mitt skarpsinne och vinnande sätt! En barnlek—en fullkomlig barnlek. Tyskan bodde på Hôtel des Acacias. Det gick som en dans.

Nåväl, jag skulle ta till Mentone. Men då fick W. lov att ge mig till biljetten. Jag var luspank.

Käre bror—jag beklagar. Jag också. Du får gå.

Gå! Gå till Mentone! Nästan en hel mil!

Varför inte? En uppfriskande promenad. Och målet som vinkar oss: kasinots ruin, allmänt välstånd över resten av linjen!

Gott. Jag skall gå.

Jag gick.

Jag gick en kilometer, jag gick två, längs stranden av det blå Medelhavet. Mina skor voro lätta och tyngde mig inte. Jag gick, och under det jag gick, utmålade jag kasinots undergång för mig själv; jag utpenslade den i detaljer, tävlande med Yttersta domens i Michel Angelos framställning. Jag såg guldet hopa sig i drivor kring W. och mig. Jag såg krupiärerna begå självmord; jag såg monsieur Blanc på knä för W., tiggande om nåd. Jag hörde W. svara honom (torrt, som det står i romanerna):

—Fem millioner, och jag slutar!

Jag såg upp. Jag befann mig vid Cap S:t Martin. Det återstod mer än en halv mil. Och mina fötter voro ömma. Men det fanns intet val. Vidare!

Jag gick och gick, kilometer efter kilometer. Till slut var jag så trött, att jag inte orkade mer. Jag befann mig just vid en spårvagnshållplats. Och plötsligt erinrade jag mig en sak: i min byxficka låg ett enfrancstycke från Charles X:s tid. Det saknade giltighet; varenda affär, jag kände i Monte Carlo, hade delgett mig detta och spottat ut det. Men—

Jag hoppade upp på spårvagnen, som just kom. Vi körde, och jag stack till konduktören det fula myntet med Charles X:s drag nedåtvända. Han måste ha varit numismatiker, ty utan att vända myntet sade han omedelbart:

—Den går inte. En annan.

—Jag har ingen annan, sade jag.

Nåväl. Kanske var han välvillig. Kanske trodde han sig kunna prångla ut den odugliga francen själv. I varje fall behöll han den och lät mig åka till Mentone (dit turen för övrigt kostade 30 centimer). Och när jag kom dit, trött i fötterna, torr i halsen och varm och svettig över hela kroppen, fick jag en repetition i Johan Jacob Borelii logik.

Det finns i logiken, säger denna skrift, något som heter *petitio principii*. Det är: när man utgår från en otillräckligt bevisad förutsättning.

Fick Louise av Koburg pengar, fick tyskan i Mentone pengar. Fick tyskan pengar, fick W. pengar. Fick W. pengar, var kasinot sålt och vi alla rika.

Denna kedja var utan en felande länk. Men en av länkarna var inte hållbar.

Louise av Koburg hade fått pengar av Leopold II, åtminstone en del. Tyskan på Hôtel des Acacias hade fått pengar av Louise av Koburg—åtminstone en del. Men W. fick inga pengar, ty tyskan hade rest från Hôtel des Acacias, så fort hon fått pengar. Kasinot kunde dra nattmössan över öronen och sova lugnt ännu en tid.

Allt detta utforskade jag på hotellet i Mentone.

Det var första och sista gången jag blandade mig i Weltpolitik. Det var också första och som jag hoppas sista gången jag tjuvåkade på tåg—hem till Monte Carlo för att undervisa W. i *petitio principii*.

MONSIEUR ELLÈR I KURRAN

Jag är släkt med en fransman vid namn des Esseintes, om vilken en man, som dog som trappist, skrev en bok. Herr des Esseintes gjorde imaginära resor. Ljuset över en gata eller doften av en cigarrett gör nuförtiden mig samma tjänster, som Cook gjorde mig förr i världen. En algiercigarrett, som någon rökte på ett kafé, befordrade mig i går till rivieran.

Jag gick vid det blå Medelhavet; de gulvita husen med sina gröna fönsterluckor dåsade i solljuset; palmerna rasslade över mitt huvud; och om inga vidare fåglar sjöngo, berodde det på att de uppåtits av befolkningen. Ty, som jag engång för länge sedan påpekat, dessa sydlänningar äro ett praktiskt folk, som föredrar en fågel i grytan framför tio i skogen.

Ja, man skulle kunna kalla dem för materialister, men älskvärda materialister. De äro hjälpsamma och hjärtegodas. De äro det av instinkt, vid alla tider på dygnet, i alla förehavanden, t.o.m. när de äro anställda i polisen. *Egomet qui loquor*, jag som talar till eder, vet det, ty jag har själv blivit arresterad i Monte Carlo.

Hunnen hit skjuter den skandalhungrige läsaren upp ögobrynen, lägger från sig cigarren och mumlar:—Aha! Men varför—

Jag avbryter läsaren, som önskar fråga, varför den skarpsynta monegaskiska polisen inte behöll mig. Det var av hjärtegodhet. Men lät mig lägga aktstyckena i saken på bordet.

Det var en aprilafton 1913. Jag hade fått en anvisning från Sverige på ett belopp, som endast kunde kallas mindre. Intet annat adjektiv passade på det. Jag hämtade det på posten, och på vägen från

posten till min bostad föll djävulen över mig. Djävulen öppnade dörren till en biljardakademi, gav mig en puff i ryggen och sade:—Ah, visst fan. Det tjänar inget till att förneka det: jag älskar att spela biljard. Mest lina, men nästan lika högt engelsk *snooker*. Jag hade spelat snooker på Den uppgående solen i Tottenham Court Road med en tivelaktigt hederlig polack, vars fader var i tullen, och markören på stället. Jag ansåg mig rätt på det klara med snooker. När djävulen nu öppnade dörren till elfenbensakademien, var det första jag såg en snookerbiljard och en engelsman, som spelade snooker med sig själv, och som förväntansfullt betraktade mig. Djävulen skrockade och drog sig tillbaka. Inom en minut var jag mitt uppe i spelet med engelsmannen.

Nu är det med engelsmän som spela snooker, att de dricka whisky samtidigt. Den som förlorar partiet, betalar whiskyn. Jag vann partiet nummer ett och den därunder konsumerade whiskyn. Jag vann partiet nummer två och den under tiden assimilerade whiskyn. Jag vann partiet nummer tre, plus den samtidigt absorberade—

Nej, detta är ingen kaféräkning. Jag vann alla partierna utom det sista. Under det sista partiet upptäckte jag, att, om jag var styvare än engelsmannen i snooker, engelsmannen var styvare än jag i whisky. Långt ifrån att medge detta föreslog jag att vi skulle ge oss av till en annan lokal. Den sista resten av svenskarnas vikingalynne, lusten att byta lokal, satt i mig. Vi lämnade biljarden och togo en droska. Av obekant anledning trugade jag på engelsmannen fem francs till att betala droskan. Därefter somnade jag. Fridfullt.

Jag vaknade vid att en person ryckte mig i armen. Jag slog upp ögonen och såg att denne person var kusken. Han var fet, svart och önskade pengar. Jag sade:

—Engelsmannen har fått pengar till er. Kusken sade:

—Betala! Här finns ingen engelsman. Fem francs! Jag såg mig om; han hade rätt. Engelsmannen var borta.

—Betala! ropade kusken. Betala!

Hade han inte ropat, hade jag kanske betalat. Nu slog det mig, att allt vad jag hade kvar var tio francs. Jag har sagt, att postanvisningen var mindre. Tio francs betydde mitt livsuppehälle i lika många dar (på den tiden). Och denne kusk ville ha mig att betala körturer med dem! Aldrig.

—Jag betalar inte, sade jag till kusken och steg ur vagnen. Aldrig!

Kusken krängde på ett ögonblick av sig rocken och flög mot mig, brinnande av lust att förvandla mig till rostbiff. En intresserad folkskara slog krets om oss. Jag gjorde mig under höga rop redo att lida för min tro, då kretsen klövs och en fet, monegaskisk polis tog på sig glasögon och ställde sig mellan kusken och mig. Varför han tog på sig glasögon, vet jag inte, men han gjorde det.

—Han vill inte betala! ropade kusken. Ah, porcamadonnacorporodichristosacramentoporcodio! han vill inte betala, men han skall! Han skall! Fem francs! Betala!

—Betala, min herre, sade den fete polisen. Ni har åkt droska; ni måste betala.

—Jag har givit engelsmannen pengar att betala med, sade jag. Min röst var brusten.

—Var är denne engelsman? sade polisen.

—Han har försvunnit, ropade kusken. Ah, porcamadonnacorporodichristoporcasacramento, betala, betala! Fem francs!

—Aldrig, sade jag.

—Till polisstationen! sade polisen.

Vi stego upp i droskan, polisen, kusken, en vän till kusken, som var ännu mer upprörd än kusken, och jag (motståndslöst). Vi reste till poliskontoret och togo plats kring polisernas förmaksbord.

—Vad är ert namn? sade polisen.

—Ellèr, sade jag, ty så heter jag i Frankrike.

—Och ert namn? sade polisen till kusken.

—Giannini! ropade kusken. Ah, porcosacramentoporcamadonna—

—Monsieur Ellèr, sade polisen, ni måste betala monsieur Giannini fem francs.

—Aldrig, sade jag och föll i sömn. Man väckte mig omedelbart. Kusken och hans vän dansade på golvet av mordlusta. Jag lyfte handen. Polisen lyfte handen.

—Attention! sade han. Giv akt! Han vill tala.

Med min brustna röst påbörjade jag en redogörelse för hur jag tillbragt min dag. Hunnen till det tredje snookerpartiet somnade jag. Jag väcktes omedelbart. Kusken och hans vän dansade åter runt, brinnande av mordlusta. Jag lyfte handen. Polisen lyfte handen.

—Attention! Giv akt! Han vill tala.

Jag fortsatte min berättelse och nådde fram till näst sista partiet. Därefter somnade jag på nytt. Jag väcktes och lyfte handen.

—Giv akt! sade polisen. Attention! Han vill tala. Jag avslutade min berättelse. Alla lyssnade uppmärksamt. Just då jag skulle falla i sömn, sade polisen:

—Monsieur Ellèr, ni förnekar alltså icke att ni åkt i droska med monsieur Giannini?

—Nej, sade jag.

—Nåväl, monsieur Ellèr, då måste ni betala monsieur Giannini fem francs.

—Aldrig! sade jag.

Kusken och hans vän återtogo ögonblickligen sin ursinniga dans. Polisen reste sig och öppnade med beslutsam min en dörr.

—Monsieur Ellèr, sade han. Det är där ni skall sova, om ni inte betalar de fem francs, jag talar om.

Mitt hjärta veknade omedelbart. Jag är en känslig natur, vars sinne är öppet för det berättigade i andras synpunkter. Jag tog upp fem francs och gav dem till kusken. Kusken och hans vän avbröto omedelbart sin mordlystna dans, tryckte båda mina händer och försäkrade, att det var vad de väntat sig av mig. Polisen sade detsamma.

—Det var, vad jag väntade mig av er, monsieur Ellèr. Nu skall jag följa er hem.

Han gjorde det, under det kusken körde hem, nöjd med dagen. Vi hade tillbragt tre och en halv timme med att förhandla. Solen höll just på att gå upp över uddarna mot Italien. Havet skälvde i lila och skiffergrått. De vita villorna färgades topasgula och vinröda; palmerna rasslade metalliskt i gryningssuset, och under deras stammar lågo druvblå skuggor. Den fete polisen följde mig till min dörr och avböjde det öl, jag föreslog att vi skulle använda min sista femfrancsare till.

Ack ja, detta var min arrestering nådens sista år 1913 i Monte Carlo, vid det blå Medelhavet, dit röken av en algercigarrett på ett kafé gav mig biljett i går afton.

ALL ÖVERKLASS ÄR INSTIFTAD FRÅN OVAN

Erotologen sade till oss:

—Detta tilldrog sig på den tid, då jag studerade. Det tilldrog sig i den gamla staden med de krokiga gatorna, där allting kunde tilldraga sig i den vägen. Om aftonen gick det tåg av osläckta begär längs huvudgatan; före klockan nio mer eller mindre kyska, efter klockan tio uteslutande orgiastiska. Hade vi människor varit självlysande i detta tillstånd, hade gatan sett ut som en oändlighetsserie av lysmaskar. Till klockan sju gingo familjeflickorna fram och tillbaka där, arm i arm, fnittrande och pratande. Klockan sju till åtta kom det demokratiska genombrottet; pigorna ryckte in, doftande av mandeltvål och solid köttslighet. Med dem kommo ock fabriksarbeterskorna, smalare i figuren, blekare i ansiktet och svartare under ögonen. Men mellan dem och studenterna var det satt ett svalg av misstänksamhet; några förbund stiftades under gaslyktorna, men inte många. Klockan tio kom Ingeborg, den ensliga förriderskan till nattens garde. Hon gav signalen till uppbrott för de andra. Ännu en halvtimme såg man kvarblivna medlemmar av det demokratiska genombrottet; så var deras tid förbi, och Ingeborg, Anna, Johanna och Amanda behärskade gatan.

Det var hederliga och snälla flickor, och jag skall inte säga något ont om dem på deras gravar. De

hade förståelse och erfarenhet. De voro fria från vinningslystnad och hade ingen överdriven tanke om sig själva. I deras klass kan man inte nå längre. Kan man det för resten i någon?

Nog av, efter klockan tio var det de som härskade på gatan med mild, men fast spira—de och poliserna med vilka de stodo på en fot som gränsade till kamratlighet. Det skulle lika litet fallit dem in att förolämpa polisen som polisen att arrestera dem. Fåren betade bland ulvarna. Det var en idyll, men ingen idyll kan vara. En vacker höst upphävdes skråtvånget i den närliggande storstaden. Den gamla staden med de krokiga gatorna såg en invasion, vartill den aldrig sett maken. Röda plymer vajade; siden fräste; genombrutna strumpor sutto stramt över svarvade vådor. Stjärnorna stodo stilla av häpnad som i julnatten. Polisen kliade sig fundersamt i nacken. Ingeborg, Anna, Johanna och Amanda samlade sig som spartiaterna vid Thermopyle för att avslå fienden. Med samma öde. Fienden var för välrustad. Dess kärlekspilar förmörkade himmelen. Spartiaternas gamla bundsförvant poliskåren förrådde dem. Den svarade på deras bön om hjälp med att vända ryggen till. D.v.s. inte till fienden. Efter några månader var fienden erkänd herre på gatan. Anna, Amanda, Johanna och Ingeborg voro försvunna.

Av dessa mindes jag egentligen endast Johanna. Hon var också den bästa. Hon hade endast ett fel. Hon hade en prononcerad svaghet för konjak.

Jag vet inte, hur många år efter det gamla gardets nederlag det hände. Det var emellertid ett par tre allra minst. Den hösten hyrde jag tre möblerade rum tillsammans med en vän. Han var yngre än jag och ganska fången i köttet. Jag själv hade sått min vildhavre, som det heter hos Dumas fils, åtminstone den sortens vildhavre som såddes på förut beskrivna åkerfält. Jag hade börjat anse dylik sådd som ett förräderi mot rasen efter andra litterära mönster. Och en kväll i denna period kom jag hem från kaféet och hörde plötsligt ett gnäll i min trappuppgång.

—Göran! sade det, Göran!

Jag rev eld på en tändsticka. Johanna stod där, åldrad, litet plussig, med en röd kapott på sned på huvudet som sista medgivande åt modets växlingar. Hon stirrade på mig med en trött och slö blick.

—Har du någon sprit, Göran?

Jag kände en våg av altruism slå upp inom mig. Här var ett tillfälle att visa att man kunde göra det goda för dess egen skull, utan tanke på egen fördel eller njutning.

—Kom! sade jag till Johanna. Jag tror nog jag har litet konjak.

Hon följde mig utan att säga någonting. Hon var van att följa efter någon uppför trapporna utan att säga någonting. Jag släppte in oss i våningen och undersökte spritförhållandena. Det enda jag hade var en flaska punsch. Jag bjöd Johanna slå sig ned, jag serverade punschen åt henne i ett grogglas, och jag började tala om gamla tider. Jag konverserade som en resonör hos Dumas fils. Det var inte utan att jag blev rörd själv. Johanna drack punsch ur grogglaset utan att säga någonting. Hon var varm och lycklig. Varför skulle hon säga någonting?

Plötsligt hörde vi steg i trappan. Jag lystrade, och Johanna spände sina öron, som voro vana att lyssna efter hyresvärdinnor. Men det var ingen hyresvärdinna. Det var min vän, som var fången i köttet. Han öppnade dörren till rummet, där vi sutto, och vid armen hade han en av de eleganta damerna, som brukade resa över om aftonen från den närliggande storstaden.

Jag skall aldrig glömma den scen som följde.

Min väns sällskap rätade upp sig i sin fulla längd och frös till is. Hennes sidendräkt frasade kring hennes svarvade gestalt. Hatten med den röda plymen satt som en domarbaret på hennes huvud. Hennes ögon flammade av en rättvis vrede, där hon med pekfingret lyft mot Johanna vände sig till min vän och ropade:

—Fy fan, där sitter ju ett—

Jag utelämnar det ord, varmed hon karakteriserade Johannas levebröd. Men innan jag hunnit protestera, hade Johanna rest sig ur stolen. Hon såg slött framför sig och luskade av utför trapporna som en gammal våt hund. Den röda kapotten vinglade melankoliskt på hennes huvud. Hon sade ingenting. Hon var van att gå sin väg utan mycket konversation, och här fanns ju för resten ingenting att säga. Det enda ord, som träffade spiken på huvudet, hade sagts av den eleganta damen i den röda plymen.

Jag förmodar, det är på det viset det känns för gamla skaldar som utvisslas av yngre kolleger. Det vill säga, denna reflexion har jag gjort senare.

PÅ TAL OM NIKLASSON

Niklasson, alltså botanisten Niklasson, var smålänning, och vad det betyder i predisposition åt olika håll vet man. Mendel och ärftlighetsforskarna ha försummat sitt bästa arbetsfält, när de inte kartlagt Småland raspsykologiskt. Finns det en ras i världen, som erbjuder så många typiska drag? Nej. Men låt oss hålla oss till ämnet.

Niklasson anlände till universitetet på cykel från Jönköping—trehundra kilometer. Han var en centaur på hjul. Han rörde sig aldrig med fri vilja på annat sätt. Att han cyklade till universitetet var alltså självklart, och dessutom kostade biljetten, tredje klass, över sex kronor (gamla stilen). På tåg anlände Niklassons böcker, blomsterpress och sängkläder. Niklasson avhämtade dem på stationen, lade dem på sin rygg, som hans förfäder gjort genom seklerna—böcker, blomsterpress och en väldig bolster—och transporterade dem till det rum, han hyrt för 25 kronor i terminen. När han så lastad körde förbi stadsbudskontoret, frigjorde han ena handen för att räcka lång näsa åt stadsbuden. Han var en impulsiv natur och gav fritt lopp åt sina känslor i alla väder. Hans långa näsa åt stadsbuden uttryckte endast godmodigt skämt, parat med tillfredsställelse över att ha överlistat dem. Hade han hatat stadsbuden eller varit skyldig dem pengar, hade han spottat på deras tröskel. Han använde med förkärlek detta orientaliska sätt att uttrycka sitt förakt; exempelvis var kaféägaren Lemchens dörrtröskel alltid våt på grund av Niklasson.

Lemchen hade ett nykterhetskafé, där Niklasson och en annan smålänning brukade spela schack. De voro båda äregiriga och lidelsefulla naturer, och väsnades och svuro under spelet, så att de blida nykteristerna i kaféet darrade och bleknade om varandra. Den fantasi, som de ådagalade i att håna och förakta varandras spel, var oerhörd, och storsmockan dallrade oavbrutet i luften. En afton avbröt värden dem mitt i ett parti, som varat i sex timmar. Kaféet skulle stängas.

—Hur mycket har herrarna fått? sade värden. Eftersom han hört dem larma och bullra i sex timmar förmodade han att de berusat sig i tjogetals koppar kaffe.

—Vi ha fått en cigarrcigarrett, sade Niklasson. Den ska den herrn betala.

En cigarrcigarrett betingade enligt dåtida markegångstaxa ett pris av fem öre. Det kom ett uttryck av hård beslutsamhet i värdens rusdrycksfientliga drag. Han följde Niklasson och den andre smålänningen till dörren, låste ut dem och sade:

—Sådana kunder betackar jag mig för.

Från och med denna dag var hans dörrtröskel ständigt våt. Så fort Niklasson kom på femtio stegs avstånd från den, började hans käkar tugga, och när han gick förbi kaféet med ögon som ljungade av förakt, avlastade han sig resultatet av käkarnas arbete.

Detta var ett uttryck för hans lidelsefulla natur. Som redan antytt, var han också en äregurig natur. Samma dag han kom till universitetet, gick han upp på botaniska institutionen och förhörde sig, om amanuensrummen voro dragfria. Den dåvarande amanuensen besvarade hans förfrågan med ironisk artighet. Han skulle ha aktat sig. Ett år senare bodde Niklasson på rummet som amanuens, vilket icke minst tilltalade honom, därför att han sparade 50 kronor om året i hyra. Flyttningen verkställdes på övligt sätt, på cykel, med böcker, blompressar och bolster på ryggen. Emellertid bodde han endast en kort tid på rummet. Han sökte ett botaniskt stipendium, det Jönsson-Hübnerska, som instiftaren i ett anfall av entusiasm hade trott räcka till för en resa till Norge eller Finland. Det var på femhundra kronor. Niklasson sökte det, i det han förklarade sig villig att resa till Argentina för pengarna. Han fick det under huvudskakningar. Han reste till Argentina (fribiljett från ångbåtslinjen) och återvände efter ett halvt år, brunbränd av tropikernas sol, lastad med stulna blommor, böcker och bolstrar, och med femhundredel kronor på fickan. Han hade satt pengarna i en sparbank i Buenos Ayres, medan han utplundrade det inre av landet.

Denna expedition blev av avgörande betydelse i hans liv. Man började betrakta honom med skygg aktning vid universitetet. Ett år senare sökte han det Petersson-Alinderska stipendiet, som var på tretusen kronor och avsett för en kortare forskningsresa i Europa. Niklasson förklarade sig villig att utforska så gott som hela den ännu okända världen för samma belopp. Minnet av hans första forskningsresa satt kvar, och han fick stipendiet, tre röda tusenlappar. Angående hans avfärd berättas följande av hans schackspelsvän, smålänningen Backeberg.

Avfärden skulle försiggå från Köpenhamn, Backeberg och en annan smålänning vid namn Sjöstrand beslöt att följa Niklasson i väg. Själva uppge de, att det var för gammal vänskaps skull. Det är emellertid tänkbart, att andra motiv spelat in. En slarvigt förvarad tusenlapp kan glida ur en ficka och falla på marken. Finns ingen till hands för att taga vara på den, kan den då bli stulen. Och i varje fall

har en person med tretusen kronor på fickan den moraliska skyldigheten att bjuda på något.

Niklasson, Backeberg och Sjöstrand anlände till Köpenhamn, utan att någon av tusenkronorna föll ut ur Niklassons ficka. Emellertid visade han sig ädelmodig och inviterade på en automat, där det intogs fyra smörgåsar och ett glas öl per man. Därefter gick man och besåg stadens sevärdheter utifrån. Man avbröts av en regnskur, som visade sig så envis, att Niklasson svärjande och bannande såg sig tvungen att inköpa ett hotellrum. På detta hotellrum sutto de tre vännerna i fem timmar och talade småländska, under det regnet skvalade på rutorna. Till slut blev Backeberg hungrig och vågade en antydning om att ett par smörgåsar skulle smaka gott. Det var ännu inte sex timmar sen de ätit på automaten. Niklasson for upp med ögonen ljungande av förtrytelse:

—Ni är då heller aldrig nöjda, om inte magen står på er som en trumma!

Klockan tio på aftonen avreste Niklasson. Hans två vänner tillviftade honom ett kyligt farväl och gåvo honom råd med avseende på den sparbank, i vilken han skulle placera sina tretusen.—Men Niklasson överlistade alla. Långt från att placera de tretusen i en sparbank, köpte han en amerikansk farm för dem. Utlämningsaktatater finnas inte för personer, som överge vetenskapen för lantbruket, och på farmen tillämpas för övrigt de botaniska insikter, han förvärvade vid universitetet. Med klockbyte och buffelskoj lär han göra sina fyratusen dollar om året. Han är gift och omgives av en växande barnskara. Livet ler mot honom.

Det enda som retar honom är böckerna, blompressen och bolstern som kvarstannade i Sverige. Han vet att det är fåfängt att skriva efter dem. De ha redan donerats till det nyupprättade småländska nationalmuseet i Jönköping.

EKONOMISK ÖVERSIKT

Den förflutna veckans penningmarknad har präglats av Japans försök att »dumpa» koreanska värdepapper i Söul. Statslånet av 1875 sjönk mycket riktigt från 84-1/2 till 60-5/8, men någon krasch kan man absolut inte tala om. Lånen av 1901, 1902, 1903, 1904, 1905 föllo knappt 1/16 poäng; under det de från 1906-1919 höllo sig förvånande väl, i det en nedgång från 79-5/8 till 47-1/32 under omständigheterna kan lämnas ur räkningen.

Efter allt att döma är den koreanska krediten god, och kejsardömet Korea skulle haft utsikter att få rött tryck i P. Hannibal Pfeils ekonomiska kalender, därest dennas utgivande tillåtits av polisen.

P. Hannibal Pfeil anlände till Stockholm för ett antal år sedan i avsikt att skapa sig en framtid i det praktiska livet. P. Hannibal Pfeil var eljest teolog och hade i elva år med iver ägnat sig åt dogmatiska studier. Hans öknamn bland studentkamraterna var också mycket riktigt grogmatikern, eller i vissa kretsar biskopen av Flasconien. Själv vidkändes han icke detta episkopat *in partibus infidelium*; men hans näsa avlade sitt vittnesbörd mot honom. Den var stor och röd som en av de gurkor, vilka italienarna kalla pefferoni och som verkligen smaka tiodubbel peppar och ge världens solidaste törst. P. Hannibal Pfeil hade icke varit i Italien, utan hade förvärvat sin törst i hemlandet och utan pefferoni. Överhuvudtaget älskade han icke omvägar, när det gällde törsten. Bra krogar, många krogar och nära mellan dem, var devisen i hans signetring.

P. Hannibal Pfeils studier betraktades icke såsom de bort av de teologiska professorerna. Efter elva år tröttnade han också på att besvara dem med vidare tentamina, packade sin kappsäck och for till Stockholm. Det var hans önskan att slå igenom som affärsman. Det gjorde honom detsamma i vilken bransch. Utom att han ville ha en god och lätt plats, som gav höga inkomster och tillät honom att grundligt undersöka krogförhållandena i Stockholm, hade han inga bestämda önskningar eller planer.

Han fann att sådana platser som han önskade långtifrån voro vanliga. Efter att ha sökt dem förgäves hos redan existerande firmor, beslöt han att starta en egen firma med åtminstone en sådan plats. Även nu var han ytterst tillmötesgående vad bransch och art beträffar.

Förra veckans fluktuationer på den övriga värdeemarknaden voro ävenledes rätt obetydliga. Canadian Pacific förhandlades till ett antal av 200,000 och en kurs av 153-1/11. Guldbolaget Västafrikanska Pactolos steg mot förväntan 120 poäng. Skulle ryktet tala sant, när det påstår att tyskarna i fredstraktaten ålagts att inköpa det guld, som fattas i de 100 miljarderna, hos detta bolag? En artikel i *Ekonomist* kunde tyda i denna riktning. *Times'* yrkande på en tvångslikvidering av samtliga räntabla

tyska företag gav anledning till en mindre hausse i Berlin. Överhuvud äro börsens utslag märkvärdiga, och det ekonomiska livet följer principer, som i klarhet stå långt tillbaka för de principer, av vilka P. Hannibal Pfeil lät sig ledas vid utarbetandet av sitt *Ekonomiska register över Stockholm*.

P. Hannibal Pfeil startade mycket riktigt en egen firma, med en väl avlönad direktörsplats och med mycken ledig tid. Detta hans första företag hette *Aktiebolaget Tubalkain*, Stål och Smide. Han mindes från skolan, att Sverige innehåller mycket stål. Det varade i tre månader och efterträddes av *Flora & Pomona*, Frukt- och Blomsterbörs. Han sade sig själv, att många människor gå med blommor i knapphålet och att ännu flera äta äpplen. *Flora & Pomona* överlevde *Tubalkain* med en halv månad och efterträddes av *A.-B. Panem & circenses*, Matvaru- och förlustelsecentral. Detta bolag, som dock vädjade till ännu mer sunda och primitiva behov än lusten att leva vegetariskt och skära med stålknivar, levde knappt en månad. När P. Hannibal Pfeil hämtat sig från sin förvåning häröver och såg sig om efter ett nytt objekt för sin verksamhetslusta, fann han till sin smärta, att folket i Stockholm började visa honom samma misstroende som de teologiska professorerna i Lund. Han fick inte tecknat ett öre för sitt nya bolag, *Amor & Hymen*, Diskret äktenskapsförmedling. Samtidigt voro alla hans pengar slut. Vad skulle han göra?

Det dröjde åtskilliga dagar innan han räknade ut det, men när hans plan var färdig, vittnade den både om människokännedom och vacker tankegång. Han hade beslutat att utge ett ekonomiskt register över Stockholms affärsmän. Nuförtiden, sade sig P. Hannibal Pfeil, startas många osolida företag, ja, rent av företag som äro beräknade på att utnyttja allmänheten. Vad har allmänheten för värn mot sådant? Intet. Allmänheten är okunnigare än ett barn i affärssaker. Vem kan därför göra allmänheten en större tjänst än den som ger ut ett ekonomiskt register? Det är just vad jag tänker göra. Jag går upp till firma efter firma; jag säger dem vad min plan är; jag ämnar utge ett register över Stockholms affärsmän; det kostar femtio kronor att komma med i mitt register; osolida firmor med rött mot några tiors extra avgift för färgtrycket.

Detta var P. Hannibal Pfeils plan för att skydda allmänheten mot svindel. Den kvävdes i sin linda, som många andra vackra och goda företag, naturligtvis av polisen, som ansåg sig själv kunna skydda allmänheten mot skojare. Till råga på köpet ansåg den sig böra göra det i ett bestämt fall—fallet P. Hannibal Pfeil. P. Hannibal Pfeil arresterades för utpressningsförsök och led orättvist det för sådana simpelheter stadgade straffet. Därefter återvände han till universitetet och studerade juridik.

Vad valutamarknaden beträffar, sjönko tyska mark till 25 öre, under det engelska pund stego till tjugufem kronor.

DÄRPÅ EN FUL HISTORIA

Lördagen den 24 augusti var Håkansson senast synlig utanför kaféet Gyllene Vinthunden. Sedan dess är han spårlöst försvunnen. Uppgifterna från dem, som senast sågo honom, växla med avseende på hans tillstånd och utseende. Några förklara, att han var berusad, andra vidhålla motsatsen. Vare härmed hur som helst, Håkansson syntes senast lördagen den 24 augusti och har sedan icke avhört.

Jag kände Håkansson från universitetet, där han studerade i ett antal år och sökte få spikad en doktorsavhandling om *Det afrikanska Mqunfolkets dialekter*. Avhandlingen blev spikad, men icke på universitetet, utan på stadens renhållningsverk, där vänner och beundrare av Håkansson spikade upp den en vacker majnatt. Den hängde där till bortåt middagstiden följande dag, då ryktet, som med tusen tungor går genom städerna, nådde Håkansson med en viskning om det passerade. Kl. 1,15 nedrev Håkansson sin vid skampålen naglade skrift och sönderslet den offentligt som Luther sönderslet påvens bannbulla. Han riktade några varmt kända ord till den hop, som åskådade honom; om de förstodo dessa ord, är osäkert. Håkanssons dialekt var sällsammare än det afrikanska Mqunfolkets. Skulle det visa sig, att han är död, skall jag skriva en avhandling om den, med tanken riktad på ett filologiskt stipendium. Hans tunga var konstruerad efter principen för den fyrtaktiga dieselmotorn: »bopp-bopp, jag, bopp-bopp-bopp, vill dricka». Det lät alldeles som en explosionsmotor, där de vanliga orden voro den överflödiga, utströmmande spillgasen. »Du, bopp-bopp-bopp, är en fähund», sade Håkansson, »bopp-bopp-bopp, jag skall titta hem till dig i morgon.»—Det sista stilprovet bringar mig på allvarliga tankar. Skulle Håkansson vara i livet och läsa detta, kommer han att titta hem till mig, och då är jag förlorad. Det hus, där Håkansson träder över tröskeln, är dödens. Han är som termiterna. Han lämnar inte huset, förrän han uppätit allt ätbart, utdruckit allt drickbart och jagat invånarna i landsflykt. Det finns tusen exempel härpå. Det finns endast ett exempel på att han överlistats. Det härrör från en prästgård i Småland, och är ovederläggligt sant. Prästgården står ännu kvar och familjen lever ett trevet och

lyckligt familjeliv. Den reser midsommarstång, och på julaftonen dansar den kring det smyckade julträdet. Och dock föll ett ögonblick dödens skugga, kastad av Håkansson, in över dess dörrtröskel.

Håkansson anlände till prästgården en afton i juni, till fots. Om somrarna gjorde han långa fotturer, varvid han för att spara halvsulningar gick barfota. När han fann ett hus som behagade honom, gjorde han toalett genom att draga på sig skorna, gick in och begärde gästfrihet. Så ock vid den omtalade prästgården. Långt ifrån att taga sina skor av sina fötter, då han såg detta helgade rum, tog Håkansson på dem, gick in och begärde gästfrihet. »Bopp-bopp-bopp, fattig student, bopp-bopp ligga här i natt, bopp-bopp.» Prästen i den omtalade prästgården var något döv och illslug som de flesta döva. Han tog Håkansson för en armenier, en nation som på denna tid ägnade sig åt bettlerirörelsen i utsträckt grad. Emellertid kom hans fru och uttolkade Håkanssons ord. Den gamle kyrkoherden kastade en forskande blick på Håkansson och beviljade hans anhållan. I detsamma ringde det till kvällsmat, och Håkansson skyndade sig oombedd att blanda sig med dem som gingo in i matsalen. Han tog plats och tio minuter senare var bordet skövat. Förödelsen grinade mot betraktaren från asietterna. Prästfamiljens medlemmar sågo på varandra. De små barnen gräto. Den gamle prästen vinkade åt familjen att bryta upp, och viskade något åt sin fru. De gingo ut och åto i köket, under det att prästen underhöll Håkansson i matsalen. Håkansson fick upprepa var sats fyra gånger och gallskek tills han var hes. Till slut var det mörkt, och den gamle prästen ledsagade den trötte och misslynte Håkansson till ett skumt rum i en gårdslänga, där en bädd skymtade. Håkanssons antydningar om ett ljus blevo oförstådda. Den gamle prästen gick skrockande tillbaka, drack en toddy och lade sig.

Tidigt nästa morgon vaknade Håkansson och såg sig om. Det var ett underligt sovrum! Vad luften var tung! Och väggarna voro inte tapetserade. De voro fyllda med urklipp ur familjejournaler. Det var otroligt vad luften var tung! Vad var det för ett rum?—Plötsligt greps han av en aning, störtade upp och ryckte bort sängkläderna från britsen, där han låg....

Prästgården såg inte Håkansson till frukosten. Vid den tid, då den åt frukost, vandrade Håkansson barfota längs en dammig landsväg, svärjande så att håren reste sig på de människor han mötte. För hans inre öga stod en och samma syn: en serie runda trälock i avtagande storlekar. »Bopp-bopp-bopp, bopp-bopp-bopp, djävla präst. Fattig student, göra på det viset, bopp! Fy fan, bopp!» På aftonen fann han ett mera gästfritt hem, vars ruiner ännu förevisas för besökande.

Detta skrives för att utröna, om Håkansson är i livet. Skulle så vara fallet, är det förutsett. Jag har hyrt en lägenhet med två utgångar, dyrkfria dörrar och fallucka vid ingången. Ett sovrum av samma art, som det i den småländska prästgården, står bäddat. Mänskligt att döma är allt redo för att mottaga Håkansson.

Men det kan ju hända, att han sågs för sista gången den 24 augusti utanför Gyllene Vinthunden.

TORGSKRÄCK

Mina väggar äro dekorerade med de brokigaste konstverk.

Mittemot mitt skrivbord hänger en skamlöst blottad ung kvinna. Hon är rödhårig och iförd två svarta strumpor. Då konstnären avlämnade henne i detta dekolleterade tillstånd, protesterade jag liksom det amerikanska museet mot kopian av Venus från Milo, som saknade armar. Men konstnären stod på sig, och jag fick behålla henne som hon är. Till besökande säger jag, att hon hänger där hon hänger för att påminna mig om den nakna sanningen, som det är skribenternas plikt att ständigt hålla för ögonen.

På väggen bakom mig hänger en annan modern tavla. Den är målad av en ung man, som älskar de stora linjerna. Den föreställer ett torg i kvällsbelysning i mars månad. Torget är gult och träden blåa, varigenom jag påminnes om mitt fosterland. Men det mest karakteristiska för tavlan är annars torgets kolossala utsträckning. Två regementen skulle kunna ta uppställning där, om de inte lede av spanska sjukan. Genom denna sin storlek påminner torget mig om min gamle vän superintendenten. Han skulle aldrig kunnat ha en sådan tavla på sin vägg. Han skulle ha fått torgskräck av anblicken.

Superintendenten var icke intendent. Han bar sin titel på grund av dess två första stavelser, som bilda presensformen av ett omtyckt svenskt verb. Den sats som bildades, om man använde detta verb som predikat och superintendentens namn som subjekt, innehöll en oomkullrunkelig sanning. Superintendenten söp. Det lät sig inte bestridas, och ingen bestred annat angående superintendentens supning än omkostnaderna. De bestredos dock icke av honom själv. Han levde av vänliga människors vänlighet. I gentjänst uträttade han ärenden åt dem, vek bord, spelade fjärde man i bridge och sprang i

bankerna med omsättningar. Härmed äro vi inne på dagens text.

Superintendentens svåger hade en utsträckt växelrörelse med huvudkontor i den stad där han bodde och filialer i alla större städer och stations samhällen. Det kunde hända, att han fick fyra, fem brev om dagen, innehållande ett tryckt meddelande, *att en av Eder accepterad förfaller imorgon den 29*. Han tog sådana varningsrop med lugn. Sanningen att säga lade han knappt märke till dem; de voro för honom som sfärernas musik för andra människor, vilken man inte tänker på, emedan man ständigt hör den. Men till saken, till evangeliet.

En vacker dag hade superintendentens svåger endast två av honom accepterade.

Den ena förföll i den stad där han bodde, den andra i grannstaden. Det var tredje och sista dagen för bägge. Han beslöt att ordna den ena själv och skicka superintendenten till grannstaden för att ordna den andra. Superintendenten fick dokumentet och avreste, försedd med en lagom stor reskassa.

Detta var klockan elva. Superintendentens svåger ordnade sin växel och slog sig ned på sitt stamkafé med ljust och lätt sinne. Han träffade ett par vänner, och det kom in varor. Tiden gick. Man väntade på att superintendenten skulle komma tillbaka och bli fjärde man. Plötsligt ringde det i telefonen efter superintendentens svåger.

—Hallå, vem är det?

—Ja—hör du, det är intendenten, jag—

Superintendenten strök gärna de två anklagande stavelserna i sin titel.

—Är det superintendenten? Du har väl ordnat växeln?

—Nej—ser du—ser du, det är så att—

—Har du inte ordnat växeln? Vad menar du? Klockan är ett och banken stänger klockan två!

—Ja, men ser du—ser du—det är så att—

—Hur är det?

—Jo, banken ligger ju vid ett torg!

—Ja, vad innerst än sen då?

—Jag har fått torgskräck! Jag kan inte komma över torget!

Det följde en paus, under vilken superintendentens svåger lade röret och såg på sina vänner.—Han har fått torgskräck! Han kan inte komma över torget! Därpå ryckte han till sig röret igen.

—Hallå! Växeln måste ordnas! Du får gå in på ett kafé och ta dig en konjak, så går torgskräcken över! Men skynda dig, klockan är 1,10.

Avringning. Svågern och vännerna resonerade om superintendenten. Plötsligt ringde det i telefonen.

—Hallå! Det är intendenten. Jo, hör du—

—Har du ordnat växeln?

—Nej, ser du—

—Vill du ordna växeln med detsamma! Karlafan, klockan är halv två!

—Ja, men ser du, konjaken hjälpte inte—

—Gå in på kaféet, ta dig två konjak till, och omsätt växeln! Har du förstått?

—Ja—jag skall försöka—

Avringning. Svågern och vännerna se stumt på varandra. Klockan på väggen tickar ödesdigert. Visaren vrider sig obevekligt närmare två. Plötsligt ringer det i telefonen.

—Hallå! Det är intendenten. Jo, ser du, jag—

—Har du ordnat växeln?

—Nej, ser du, jag tog två konjak, och jag kom ett stycke ut på torget, sen var det slut—jag kunde inte—

—Tag dig tre, fyra, fem konjak, men gör det som en blix, blunda, spring över torget och omsätt växeln, om livet är dig kärt! Klockan är tre kvart på två och....

Luren är nedlagd i andra ändan av ledningen. Svågern lägger ner sin lur och ser på sina vänner med ögon, som likna marmorkulor. Klockan tickar i dödstystnad. Visaren pekar på 1,45, 1,50, 1,55. Plötsligt slår klockan—två ödesdigra slag. Telefonen är stum. Äntligen ringer det.

—Hallå! Det är intendenten. Jo, ser du, jag tog fem konjak och sprang, och jag kom mitt ut på torget, du vet, där planteringen är, men sen, ser du, var det omöjligt, jag kunde inte—

—Växeln är protesterad?

—Ja—

Härmed var superintendentens bana som växelomsättare slut. Nästa nummer av Justitia innehöll ett på begäran inryckt meddelande från superintendentens sväger angående den förolyckade växeln:

Protesterad på grund av torgskräck.

Nej, superintendenten skulle aldrig kunnat ha den tavla som hänger på min vägg. För övrigt intresserar han sig inte för tavlor. Kort efter de omtalade händelserna började han fånga flugor och har nu varit död i flera år.

BETULANDER SÅG SIN CHANS

Jag träffade Betulander på Wivels trottoar, denna strandremsa, där allt drivgods från norra Europa numera sköljs upp. Han satt—självklart—vid en—naturligtvis—tömd whiskygrogg och svor—tydligtvis—på kyparen, som aldrig kom och gav den en efterföljare. Betulanders fader hade varit präst och själv tillverkat sitt namn ur det enkla råmaterialet Björkman. Betulander och jag hade varit skolkamrater till sjätte övre. Där upphörde Betulander att hyckla ens det minimala intresse för ut finale, som skolplanen fordrade. Han lämnade läroverket med sex C för att ägna sig åt det praktiska livet. Jag hade hört, att han gjort det med framgång. Jag hade sett hans porträtt bland industriens märkesmän i stockholmstidningarnas specialnummer: Direktör John Betulander, vars arbete i oxygenolindustriens tjänst etc.

—Det var själva den hurrande Leviatan! ropade Betulander. Nu har jag suttit här med det här tomliket i en timme!

—Käre bror, sade jag, när du går på kafé i Danmark, skall du antingen vara stamgäst eller buddaist. Stamgästerna bli betjänade och för en buddaist är tiden ett likgiltigt begrepp.

—Är du stamgäst eller buddaist på det här stället?

—Här är jag buddaist. Ingen förnuftig människa blir stamgäst på ett kafé som detta.

—Men det är väl själva fan i höjden, sade Betulander. För en timme sen kom det en kypare och gav mig den här groggen. Jag svepte den förstås med detsamma och från detta ögonblick är den kyparen försvunnen. Jag börjar tro, att groggen var förhäxad och stod i ett magiskt sammanhang med kyparens liv. Kanske dödade jag honom i samma ögonblick som jag tömde groggen. Men ingen annan kypare vågar göra intrång i den avlidnes rättigheter och servera mig. Jag har skickat i väg tre expeditioner för att finna honom, död eller levande. Men det är lögn! Jag skall dö av törst mitt i hjärtat av Köpenhamn. Och ändå har jag varit i Petrograd och överlevt det. Där fick jag för resten också skicka ut tre expeditioner.

—Tre expeditioner? sade jag och lade fram min sportdomarklocka som visar intill tiondels sekunder. Jag har utlyst en hemlig tävlan för den långsammaste kyparen i Köpenhamn. Hittills innehas rekordet av en kypare på gamla Bristol, men tävlingstiden utgår inte förrän i december. Vad var det du sade om tre expeditioner i Petrograd?

—Jag är så torr i halsen, att jag knappt orkar berätta det, sade Betulander. Jag tror inte min puls slår femtio slag i minuten.

—Berätta det i alla fall. Förläng ditt liv på samma vis som Sheherazade.

—Hon riskerade åtminstone inte att dö av törst. Jag kom till Petrograd nu i maj och tog in på hotell Majestic. Rummet kostade femtio rubel om dagen, frukosten sjuttiofem och middagen hundra. Jag var ett nöt. Jag skulle ha tagit in på ett proletärhotell, så hade jag fått mera valuta och sparat mig många sinnesrörelser. Första natten jag bodde på hotellet, blev jag väckt vid tretiden av en kommitté. Det var proletärernas hälsningskommitté, som önskade mig välkommen till Petrograd och underrättade mig om att proletärerna beslutat övertaga min reskassa.

—Aha? sade jag. Tio minuter. Nå, togo de din kassa?

—De togo min kassa, tolv tusen rubel, och drogo sig tillbaka under sympatiuttalanden för min person. Jag klädde mig och störtade till proletariats verkställande överdirektion. Den bodde i det där institutet, du vet, där de förr uppfostrade unga flickor.—Nej, nu kan jag inte mer! Nu hör jag tydligt, hur det skriker i stämbanden, när jag talar.

—Försök! Bemanna dig! Det har bara gått sexton minuter, åtta och en tiondels sekund, sedan jag kom. Normalt beräknat ha vi tjugu minuter igen, innan kyparen visar sig. Du gick till direktionen i flickseminariet?

—Det gjorde jag. Jag förklarade, vad som hade hänt. De ryckte på axlarna, alla på en gång. Det var som om jag hade kommit in i ett pantlånarkontor med sex verkställande pantlånare. Det som hade hänt mig, kunde hända alla nuförtiden. Proletariatet hade rest sig och tänkte inte gå och lägga sig tills vidare.—Men jag var utlänning.—Då kunde jag återvända till mitt land och förkunna proletariats idéer.—Det var just vad jag skulle göra. Proletariats idéer tilltalade mig som affärsman på ett utomordentligt sätt. Jag skulle gå ut som en apostel och verka för dem i alla land, men inte utan reskassa. Jag måste ha min reskassa tillbaka.

—Fick du den? Tjugutre, sex och en femtedels.

—Proletariatsdirektionen slog sina huvuden samman. Den beslöt, att jag som partivän och blivande apostel skulle ha min reskassa igen. Den tillsatte en överkommitté och skickade ut den för att taga reda på hälsningskommittén, som önskat mig välkommen, och återfå min kassa. Efter en stund anlände, icke överkommittén, utan hälsningskommittén till flickseminariet. Den rapporterade under förbittring att överkommittén uppsökt den, övertagit de tolv tusen rublerna och nu var ute med dem på egen hand.

—Aha? Vad sade direktionen?

—Direktionen var verkligen tillmötesgående. Den tillsatte en generalkommitté, som skulle uppsöka överkommittén och utfå min av hälsningskommittén övertagna reskassa. Efter en stund anlände en kommitté till flickseminariet. Det var emellertid inte generalkommittén. Det var överkommittén, som under upphetsning rapporterade, att generalkommittén bemäktigat sig de tolv tusen rubel, som överkommittén hade tagit från hälsningskommittén, och med dem på fickan gett sig ut i Petrograd.

—Aha? Trettioen, fyra och två femtedels. Vad sade direktionen?

—Direktionen blev verkligen bedrövad. Den slog sina huvuden samman och gjorde sig i ordning att tillsätta en nationalkommitté för att uppsöka generalkommittén. Men jag avbröt den.—Mina herrar, sade jag, jag kan inte längre missbruka er tid och er tjänstvillighet. Jag är begeistrad över proletariats idéer och ingen skall verka för dem i mitt hemland ivrigare än jag. Som sagt, jag behöver en reskassa. Men tillsätt inte flera fina och kostsamma kommittéer för att återfå mina tolv tusen rubel. Gör mig helt enkelt till chef för en vanlig ordinär hälsningskommitté!

—Trettionio, en och en femtedels. Nå?

—De gjorde, som jag önskade. Nästa dag lämnade jag Petrograd med tjugutusen rubel på fickan och —hallå! vad ser jag!

En kypare med ett allvarligt och drömmande ansikte stod vid vårt bord och sade:

—Önskade herrarna något?

I går återvände jag till staden. Inte för att söka ro. Jag trivs på landet, bland de enkla, agrariska företeelserna. I staden har jag oftast tråkigt. På landet kan man också ha tråkigt, men det är den tråkighet som är efter Guds sinne. Tråkigheten på landet är sund, hälsobringande; den beror på att nerverna få för litet arbete. Tråkigheten vid staden beror på dess oro och jäkt, som kunna stiga ända därhän, att de tvinga en författare som Olaf Storfossen till camouflagen.

Olaf Storfossen har bott i denna stad i tio långa år. Han är norrman, som framgår av det majestätiska namnet, och vi äro kolleger. D.v.s. vi voro det till för någon tid sedan. För någon tid sedan såg nämligen Storfossens första litterära alster dagen, och sen dess är han inte kollega med någon annan än Aiskylos.

När Storfossen kom hit för tio år sen, hyrde han en lägenhet vid en av de gator som uppkallats efter hans (dåvarande) döda diktarbröder. Därefter tog han fram en karta över staden och en passare. Med den senare drog han upp en cirkel av åttahundra meters radie. Det var hans åsikt, att detta var yttersta gränsen för en människas kroppsanssträngningar. De kaféer, som lågo innanför denna radie, kunde man besöka, de, som lågo utanför, lågo över retningshöjden. I denna åsikt understöddes Storfossen av sin maka.

Storfossen hade nämligen gift sig tidigt, så var det gjort, och man slapp sysselsätta sig med bifeningen i livet. Livet är kort, och det gäller att koncentrera sig om huvudfenomenen. Vilka dessa äro, behöver kanske icke antydast. Den stad, där han slagit sig ned, har tretusen ställen, där huvudfenomenen finnas tillgängliga till olika priser. På den tid, då han flyttade ned till staden, voro priserna så ytterligt låga, att tanken svindlade. Senare, under det olycksaliga världskriget, ha de stigit till den grad, att den norska litteraturen svävat i allvarlig fara att icke riktas med något som helst alster av Storfossens skapande genius. Storfossens förhållande till sin musa är nämligen som germanernas förhållande till kvinnan överhuvudtaget: han blir endast entreprenant mot musan efter att ha förtärt åtta eller tio glas. Och med nuvarande priser såg det en tid ut, som om förhållandet skulle upphöra.

Nu är emellertid att märka, att förhållandet då redan resulterat i ett dussin kärlekspanter, som alla funnos kvar i faderns hem. Ingen förläggare hade velat åtaga sig dem utan en rund summa i förskott. Och denna summa hade Storfossen ingen som helst önskan att betala.

Just i år skedde emellertid någonting. Det startades ett nytt förlag i staden. Storfossen hade sett många förlag startas och upplösas. Intet av dem hade visat sig mera klarsynt än de andra. Hans åsikt om förlag var stadgad. Utan förhoppningar, med ett bittert leende i munvinkeln, lämnade han in sina samlade skrifter hos det nya förlaget. Han uppmanades att komma tillbaka om någon tid. Han hade fått samma uppmaning förr, och han kvitterade den med ännu ett bittert leende. Därefter gick han till en krog innanför åttahundrametersradien och hånade tillvaron med sina maka.

Emellertid var hans prövningstid förbi. Det nya förlaget hade startats för tyska pengar. Det skulle utge tyska agitationsskrifter och i övrigt verka för Tysklands intressen. Dess chef genomläste eftertänksamt Storfossens samlade arbeten. När han gjort det, sade han:

—Vi älska inte Norge. Våra u-båtar hava sänkt en tredjedel av norska marinen. Om jag utger Olaf Storfossens skrifter, har jag gjort vad jag kan, för att sätta en torped under den norska litteraturen. Jag skall utge dem.

Redan följande vecka påbörjades tryckningen av Storfossens arbeten, och hans och hans makas porträtt lancerades i tusentals exemplar genom det tyska förlagets tidskrifter. Med åren hade de blivit så lika varandra som två bär. Storfossens hjärta svällde som ett segel av stolthet och drev honom på äventyrsfärder utanför åttahundrametersradien. Han var för stark och trotsig för att kunna nöja sig med de gamla rämärkena. Han höjde radien till en kilometer och skulle ha varit den lyckligaste bland dödliga, om inte en sak inträffat.

Under sin sturm- och drangperiod hade han gjort skulder. Däri ligger ingenting ont. Alla göra vi skulder och förlåta dem som vi äro skyldiga, så länge de inte kräva oss. Göra de det, förändras våra känslor. Storfossens fordringsägare hade inte krävt honom i långa tider. Livet var kort och det fanns mera hoppfulla företag. Men när de nu sågo Storfossens ansikte, genomglödgat av diktarpatos, stirra mot sig i tryck, slog en tanke ned i dem: denne man förtjänar pengar; låtom oss kräva honom. Dels i horder, dels i enskilda förband, ryckte de an mot honom. Storfossen föll som Lucifer från triumfens himmel ned i bekymrens helvete. Om han åtminstone kunnat flytta! Men det fanns inga lägenheter att få, tack vare det förbannade kriget. Och den, han bodde i, bevakades dag och natt. Han kunde inte lämna den, utan att filistéerna föllo över honom. Livet blev djävligare och djävligare. Då, en dag, slogs han av en genial idé. Kriget, som gjorde att han inte kunde flytta, hade framkallat den. Kriget hade lärt de krigförande vikten av skyddande förklädnad. Batterier, flygmaskiner, allt, doldes genom skyddande förklädnader. Och detta kallades camouflage.

Detta gav diktaren Storfossen hans idé.

Om ni befinner er i Köpenhamn för att kräva diktaren Olaf Storfossen, och möter honom på hans gata, så kräv honom inte. En förbittrad kvinnoröst kommer att svara er och få er att ta er om huvudet av häpnad. Det är nämligen hans maka, ni kräver. Skulle ni däremot möta en kvinna, som påfallande liknar diktaren Olaf Storfossen, så kräv henne, och bli inte förvånad om en kärv, norsk mansröst ber att bli förskonad för era oförskämdheter. Dräkten är camouflage för diktaren Olaf Storfossen, vars första alster just sett dagen, och som endast är kollega med Aiskylos. De två camouflagen ombytas på något av kaféerna innanför den nya enkilometersradien.—

I morgon far jag på landet igen. Staden är trist.

KONUNG ÖDIPUS

I denna stad bo många konstiga människor. Många konstiga människor bo i denna stad, men all annan konstighet är liten mot de norska diktarnas konstighet. Av dessa känner jag flera. Storströmmen, som är nietschean, har ännu två och ett halvt år efter ransoneringens införande aldrig ägt vare sig bröd-, smör-, socker- eller andra kort. Han tål inga ingrepp i sin personliga frihet, utan magrar hellre. För övrigt har han inte magrat. Han är stor och stark och får vad han vill ha, tiden till trots. Men vad är Storströmmens konstighet mot Storelvens och Storstrandens?

Storelven är kritiker; Storstranden är lyriker. Storelven är ytterligt närsynt. Dels på grund härav, dels emedan en kritiker bör göra det, går han med guldornjett. Storstrandens lyrik handlar om kärlek och vin. Han har en rullande, dov och entonig röst, och med denna uppläser han sina dikter för alla och envar, som han blir bekant med. Både Storelven och Storstranden äro fulla av stolthet över sig själva.

Nu i höst ha dessa söner av granitlandet slagit sig ned i det vekliga Capua, som kallas Köpenhamn. Här diktar Storstranden dityramber till kärleken och den danska akvaviten, under det att Storelven kritiserar dem. Storelvens kritik är sträng och hård. Han vill kallas omutlig, liksom Robespierre, och skulle liksom denne gärna halshugga större delen av mänskligheten, dels med anledning av vad de läsa, dels med anledning av vad de icke läsa. Man får göra honom det medgivandet, att han inte tar hänsyn till personen. Ett exempel härpå var konung Ödipus.

Konung Ödipus är Storstrandens senaste versdrama. Han har nämligen skrivit om Sofokles' tragedi för Kristiania. Då jag varken läst Sofokles eller Storstranden, anser jag mig inte kunna uttala mig om vilken som är bäst. Storelven däremot ansåg sig befogad att göra det. I en fyrspaltig artikel i Tidens Tegn förklarade han, att Sofokles var bättre än Storstranden.

Det skulle han aldrig ha gjort.

Storstranden blev utom sig.

Han rasade i tre dygn och drack otaliga pjolter för att lugna sig. Men då han därpå plötsligt fick norska statens diktarstipendium, glömde han vännens lömska kritik och gav sig ut på rangel. På ranglets fjärde dag träffade han Storelven på ett kafé, men då var han så långt inne i den fjärde dimensionen, att han helt och hållet hade glömt både Storelvens identitet och existens. De ranglade vidare tillsammans i bästa endräkt. De gingo från kafé till kafé i denna stad, som har tretusen kaféer och femtusen ställen, där de drycker tillhandahållas, om vilka nykteristerna uttala sig med en sådan motvilja. På dessa drycker ödslade de bort norska statens diktarstipendium. På femte dagen, då de lämnade ett kafé, kom en tiggare fram och bettlade. Storstranden gav honom den sista hundrakronan. Storelven sade:

—Jag har inga pengar, men du skall få trycka den norske kritikern Storelvens hand.

Tiggaren tryckte tacksamt den omutliga hand som skrivit kritiken över konung Ödipus. Storelven och Storstranden ranglade vidare på ett hotellrum, men i Storstrandens hjärna hade medvetandet börjat gry, väckt av Storelvens ord. Han började småningom inse, vem han var i sällskap med. Efter ytterligare en tid kom han ihåg att han var ovän med sitt sällskap. Framåt morgonen erinrade han sig orsaken. Då låg Storelven och sov koffertens drömfria sömn på en soffa. Storelven hade nedsatt honom under Sofokles. Detta visade, att han var en fähund, och inte bara det, utan även obegåvad. Storelven hade skrivit: »Den som icke kan få mer ut av den blinde grekiske konungen, vet icke vad blindhet är.»

Haha! Det hade han skrivit—han, som nu låg där på rygg på soffan och sov. Haha. Han! Han som låg där och snarkade med brillorna på. Haha! Och med denna person hade han nu ranglat upp norska statens diktarestipendium, ett slående motbevis mot hans kritik. Ja, ranglat upp det till sista öret! Till sista öret. Storstranden undersökte sina fickor och konstaterade, att det var sant. Han undersökte även Storelvens fickor. De voro lika tomma. Han hade inte engångspengar till den whisky, som behövs för att ta bort den obehagliga smak, som man får i munnen, när man ranglat med en person som man inte velat göra det med. Nej, inte en enda sou.

Plötsligt fick han en genial idé. Jag vet inte om idén i hans konung Ödipus är genial, men denna var det. Han vacklade fram till Storelven, som åsksnarkade på soffan, och lutade sig över honom. Hans ostadiga fingrar sysslade med Storelven. Därpå försvann han, listigt leende.

När Storelven vaknade några timmar senare, höll han på att bli galen. Han kunde inte finna sina guldglasögon, utan vilka han var hjälplös som ett barn. Orsaken till att han inte kunde finna dem var den, att Storstranden hade pantsatt dem och nu hämndranglade vidare på det visserligen obetydliga belopp som influtit.

Blind och nästan vansinnig fick Storelven i fyra dygn irra kring och inse hur kung Ödipus hade det. Jag ryser, när jag tänker på den kritik Storstrandens nästa bok kommer att få i Tidens Tegn.

Nej, de norska diktarna äro besynnerliga. Där var dramaturgen Storeveln—men även om unionen har brustit, får man ta vissa hänsyn.

MÅLERISK JULAFTON

Det bör återigen påpekas, att historier sådana som denna endast kunna hända en norrman, eller två norrmän, vilket var fallet den här gången. Oss utomstående förefaller en sådan tilldragelse obegriplig, om vi varit åskådare till den, och otrolig, om vi höra den berättas. Men det hindrar inte, att så går det till, varest två eller tre sanna norska män äro församlade.

Målaren Dybedræt var ofta församlad med målaren Börevig, och såg helst, att det icke skedde alltför långt från ett bord, som uppbar flaskor och glas. Eftersom båda bodde i Köpenhamn, hade de teoretiskt sett många sådana bord att välja på. Stundom voro de församlade framför ett staffli med en tavla på. Tillhörde denna tavla Börevig, var den kubistisk, och Dybedræt sade:—Idén är god, men konst kan nu kubismen aldrig bli; tillhörde den Dybedræt, var den expressionistisk och Börevig sade:—Något av det riktiga har du fått med, men expressionismen kan nu aldrig få med allt; i vilket fall som helst tillhörde tavlan aldrig någon annan, ty ingen köpte Dybedræts och Börevigs tavlor.

Börevig var en lång mager bondpojke från Västlandet med öron som skyggappar och händer tunga som bronssköldar. Två av sina framtänder hade han fått utslagna i konstens namn. Det var en neo-expressionist som gjort det. Dybedræt var från Fredrikshald men såg ut som en sydfransman, med bred panna, blixtrande ögon och ett ungt empireskägg. Han föraktade Västlandet som ett säte för religiös obskurantism, till vilket han räknade kubismen. Han brukade berätta en anekdot för att bevisa, att han hade rätt:—Västlandet! Har ni hört, när Olaf Dahl kom upp till förläggaren och ville sälja en samling essayer.—»Det går aldrig» sade förläggaren, »uteslutet, fullkomligt löjligt att tänka sig!»—»Ge ut dem i alla fall», sade Olaf Dahl, »men betala mig inte förrän andra upplagan kommer.»—»Andra upplagan kommer, hahaha!» sade förläggaren. »Nå jag skall ge ut dem i alla fall.» Boken kom ut: Essays av Olaf Dahl. Första upplagan blev utsåld på en vecka. Förläggaren visste inte, vad han skulle tro. Han tryckte en upplaga till; den gick på fyra dagar; och en till, som gick på tre. Innan fjärde upplagan trycktes, kom Olaf Dahl upp och hämtade honorar.—»Hör på», sade förläggaren, »jag har tryckt tre upplagor av er omöjliga bok, och de ha sålts. Jag klagar inte. Jag har tagit reda på vart böckerna gå. De gå till Västlandet. Men vem i Herrans namn köper dem där och varför? varför?»—»Det skall jag säga er», sade Olaf Dahl. »Det gör bönderna på Västlandet. De tro, att boken handlar om Esajas.» Och det var sant; bönderna där äro läsare, de trodde, fan förtäre mig, att boken var om Esajas. De köpte två upplagor till och märkte inte ett ögonblick, att den inte handlade om Esajas. Haha! sådant är folket på Västlandet! Det skulle inte förvånat mig, om de köpte kubistiska tavlor.

Börevig hade inga anekdoter att hämnas med. Han var en smula enfaldig. Han trivdes samman med Dybedræt. Ingen av dem hade lyckats, och de voro båda lika fattiga. Fattigdomen och deras skiljaktiga konstuppfattning gjorde dem oskiljaktiga.

Att en skiljaktig uppfattning håller folk samman, kan endast förvåna den obegåvade. Vad skulle man

annars tala om? Men utom de dragliga tvisterna hade Dybedræt och Börevig fru Lasson som förenande länk.

Fru Lasson var en gammal vänlig dam med vitt hår och barska ögon, av vilka det ena skelade och båda voro gömda bakom brillor. Hon var danskfödd och änka efter en norrman, som gett henne en inblick i nykterhetsrörelsens mål genom att dö av för mycket portvin. Själv ansåg han, att man omöjligt kunde få för mycket portvin, men naturen delade inte denna uppfattning. Eftersom den kommer igen även om man driver ut den med en tjuga, fick den också sin åsikt genomtrumfad. Lasson dog vid sextiosju års ålder av alltför mycket portvin. Fru Lasson övertog gråtande hans affär och hans vinlager. Affären hade hon redan skött i många år. Om vinlagret lät hon andra döma. Hon var en moderlig själ, vars barska ögon icke bedrogo någon, utom det av dem som skelande undvek betraktaren. Hon ville ha sällskap och helst ungt sällskap. Hennes port stod alltid öppen för Dybedræt och Börevig.

När detta brödrapar gjorde hennes bekantskap, slogos båda samtidigt av samma idé: hon har råd att köpa en tavla! hon skall köpa en! Skillnaden var, att Börevig menade en kubistisk tavla, under det Dybedræt närmast tänkte på en expressionistisk. Så fort Dybedræt ansåg sig ha förberett marken nog med konversation, tog han avsked och störtade hem. När han kom igen med sina utvalda arbeten under armen, mötte han Börevig, vars långa västlandsben givit honom detta försprång. I händerna, stora som bronsköldar, bar han en kollektion av sina verk. Dybedræts ansikte mörknade. Ägandebegärets förbannelse kastade sin skugga över brödraparets vänskap.

—Har du redan varit där?

—Ja!

—Jag får säga, att du förlorar inte tiden.

—Tvärtom. Det är just vad jag har gjort. Och du själv? Du flåsar ju som en hund.

—Jaså, hon förstod sig inte på parallelepipedieriet? Det förvånar mig mindre. Hon tycks vara förnuftig. Hej så länge!

Parallelepipedieriet eller parallelepipedismen var det smädenamn Dybedræt givit den kubistiska konstriktningen. Han försvann genom fru Lassons dörr och återvände en halvtimme senare med ögonen lysande av harm.

—Vet du vad hon sade om det där?

—Nej.

—Hon sade uha! Hon sade, att det inte var färdigt. Har du hört maken?

—Det är det inte heller. Hon har rätt. Det är som jag alltid har sagt, expressionismen kan få med lite av det rätta, men aldrig mycket eller allt.

—Haha! Vad sade hon om ditt?

—Det gör detsamma. För resten kan man inte begära, att en kvinna skall förstå sig på konst.

—Haha! Konst! Hur ofta har jag sagt dig, att parallelepipedismen aldrig kan bli konst?

—Jag räknar inte alla gånger du säger dumheter. Jag har annat att göra.

—Du får mycket att göra, om du vill ha sålt det du gör.

Därmed var samtalet inne i vanda gängor, och ägandebegärets förbannelse togs bort för denna gång. Emellertid tog inte brödraparet Börevigs och Dybedræts bekantskap med fru Lasson slut med detta. Visserligen köpte hon inte tavlor, ty hon var en enkel själ och sade: »uha, uha. Nej, bevare mig då», var gång Börevig och Dybedræt kommo och förevisade något. Men hon önskade se unga män med humör omkring sig. Hon visste att unga män med humör i regel trivas bättre på en krog än i ett hem. Man måste tämja dem för att få dem att trivas. Därför satte hon fram portvinsflaskor i alla husets vinklar och vrår, liksom hinduerna sätta fram tefat med nysilad mjölk åt skallerormarna. På samma vis som de kloka hinduerna göra skallerormarna till sina vänner och gäster, gjorde fru Lasson dessa unga konstnärer till sina. De kommo skyggt och misstänksamt, färdiga till ögonblicklig reträtt. De drucko det framsatta portvinet, som dödat den salige norrmannen Lasson, och de blevo modiga. De blevo mer och mer modiga. Måhända var det Lassons mod, som på ett mystiskt sätt övergick i dem. Vildarna äta den fallnes hjärta för att få hans tapperhet. Varför skulle man inte kunna förvärva den genom att dricka hans portvin?—Till slut ringlade de ut och in i huset, fullkomligt tända.

Det fanns en dag, då fru Lasson mer än eljest önskade sällskap, samma dag, på vilken alla gamla kamrerare stanna i sängen och lägga patients; på vilken granskogarna jämra sig; på vilken man i Skandinavien föräter sig på lutfisk, skinka och gås; i Tyskland på karp, i England på kalkon och i Frankrike på ingenting, eftersom man inte firar dagen i Frankrike. Denna dag då det luktar glögg och lack över hela Skandinavien, önskade fru Lasson mer än eljest sällskap. På denna dag kunde man hava sett den kubistiske Börevig och den expressionistiske Dybedræt bana sig väg genom Köpenhamns gator på väg till hennes bostad. De gingo med lätta steg, och desto lättare som de inte tyngdes av överrockar. Såväl Börevigs kubistiska överrock som Dybedræts expressionistiska hade uppnått vad deras tavlor aldrig uppnått, att upphängas i en privat samlares bostad. Men litern, den fattiges överrock, vinkade inom räckhåll, och de voro fullkomligt nöjda.

Fru Lasson däremot bleknade, när hon mötte dem i tamburen.

—Uha, uha, beware mig uha då! ropade hon, under det att hennes självrörliga öga rullade av och an bakom pincenén. I detta väder! Var har ni era överrockar?

Börevig använde den klassiska lögnen. Han var som sagt en smula enfaldig.

—Skräddaren—obegripligt—hade lovat den säkert—

Dybedræt spände ut bröstet som en norsk d'Artagnan:

—Har aldrig haft någon!

Det var lögn, men den imponerade. Fru Lassons självrörliga pupill gjorde otroliga evolutioner bakom pincenéglasat.

—Aldrig? Beware mig! Kom in, kom in i värmen. Gå och se, om ni finner något, tills maten blir färdig.

Dybedræt och Börevig gingo in och företogo en husundersökning, värdig Sherlock Holmes. Ett antal portvinsflaskor stodo på lur i hörn och vrår. De drucko av dem, tills allt den salige norrmannen Lassons mod var helt personifierat i dem. Man hörde endast: Lhote—Matisse—styv i teckningen—vrövel—dekorativ—smörja—stark i färgen—något av det riktiga—målarnas A.B.C.-cod, senaste upplagan. Därpå slogs dörren upp till matsalen. Fru Lasson visade sig med rullande ögon och gav tecken till portvinsflaskornas definitiva evakuering.

Middagen började. Eftersom den försiggick i Danmark, serverades risgrynsgrot och gås i nu nämnd ordning. Så sker det i alla danska hem på julaftonen; en omkastning av rätterna skulle förefalla alla danska magar paradoxal och jaga alla danska jultomtar på porten. Börevig höll tal för värdinnan och Dybedræt för konsten. Det tömdes rätt mycket bourgogne till gåsen. Fru Lasson blev rörd och talade om sin man, vars ande hon tydligt kände vara närvarande vid festen. Den var också närvarande, men materialiserad i sina två landsmän, vilkas hjärtan svällde av dess mod. Det blev kaffe, och efter kaffet utdelades julklapparna. Fru Lasson fick en kubistisk tavla av Börevig och en expressionistisk av Dybedræt, och mottog handledning i deras bruk. Därefter utdelade hon sina julklappar, som voro praktiska, målarfärg, hängslen, strumpor och kragar (man kan alltid stampa på dem, tänkte mottagarna). Till slut kom det ett paket till Dybedræt och ett kuvert till Börevig. Fru Lasson förklarade:

—Det ligger litet pengar i kuvertet till herr Börevig—jag visste inte, om herr Börevig hade till att betala skräddaren—

Dybedræts själ darrade av oro. Kubisten fick pengar!

—Och här, sade fru Lasson, är en överrock, som har tillhört min man. Den är fodrad med skinn och riktigt god och varm. Vill herr Dybedræt hålla till godo med den, eftersom herr Dybedræt inte har någon överrock? Man skall gå med överrock, herr Dybedræt!

Fru Lassons automobila öga gjorde ett försök att se vädjande på Dybedræt, på samma gång som det fixa ögat, men misslyckades och återföll i anarki. Dybedræt öppnade paketet med det artigaste ansikte han kunde åstadkomma. Invärtes darrade han av sorg och förbittring. En rock! Inga pengar! Den listige Börevig fick en blick av hat, medan han skar av det sista bandet.

—Haha! En päls! Vad nu, bror Börevig? Hur mycket i ditt kuvert?

Kuvertet visade sig innehålla sextio kronor. Hm. Hur mycket gav en päls på stampen?

—Skall inte herr Dybedræt prova rocken?

Hon kallade pälsen för en rock! Snäll gumma med sin rock och sitt portvin. Men fick man sextio

kronor på en päls? Ägandets förbannelse, som kommunistiska professorer skrivit sig rika på, kastade åter sin skugga över Dybedræts och Börevigs vänskap. Ty om Dybedræt slets mellan stridiga känslor, gjorde Börevig det inte mindre. Dybedræt provade pälsen, som satt förträffligt. Alla norrmän ha samma figur. Han spände ben framför en spegel, och Börevig bleknade av avund. Men när Dybedræt tog av pälsen, satte Börevig sig att räkna sina sedlar och Dybedræt kände sitt hjärta stanna. Fru Lasson satte fram mera portvin, men det tog tid innan salig Lassons ande återtog sitt välde. Till slut gjorde den det emellertid på allvar. Dybedræt glömde pengarna och Börevig pälsen. Allt försvann i en dunkel oportodimma för dem. Fru Lasson hade somnat i en stol. Plötsligt vaknade hon och gav till ett anskri. Klockan var halv fyra! Så går det när man håller spiritistisk seans med avlidna norrmäns andar. Hon följde Dybedræt och Börevig till dörren, vilket behövdes, och såg till att de kommo ut.

Dybedræt och Börevig gingo genom den brunröda oportodimman utåt Frederiksberg till. Det var där de hade sina ateljéer. De talade fortfarande om Lhote, Matisse och något av det riktiga, men detta samtal var om möjligt mera ofruktamt än eljest. Deras tungor rörde sig fullkomligt automatiskt och ingen ens gjorde antydning av att höra på den andre. Plötsligt kom ett ord med mening som väckte dem ur deras oportotrance. Det var Börevig som sade det.

—Fy fan, vad det måtte vara kallt hemma på ateljén!

Dybedræt stannade för att assimilera detta yttrande. Efter en minut medgav han dess riktighet.

—Ja, fy fan—

Därpå fick han en tröstande tanke.

—Det vill säga, när man har päls—

Börevig blossade upp.

—Jag går och köper mig kol så fort dom öppnar. När man har pengar så—

Dybedræt kände stöten.

—När man har pengar så! Det liknar dig just. Vore du en gentleman bjöd du åtminstone på någonting.

Börevig greps av vrede, men den övergick hastigt i sin motsats. Stackars Dybedræt! Det var inte så roligt att gå pank. Och nu, den heliga julnatten. Man skulle visa överseende och godmodighet mot varandra, inte hat och hårdhet.

—Gamle Dybedræt, sade han, det kan du ge dig fan på, att jag skall. Vill du med in här? Vad vill du ha?

—Med in här?

—Ja. Ser du inte, att dom har öppet? Dom har lov att öppna klockan fyra härute. Vad vill du ha?

Han dunkade Dybedræt i ryggen med plutokratisk välvilja, och drog honom med sig in på ett litet kafé, som redan öppnat. En morgonglämig kypare gick och torkade av borden. Det ångade kaffe, och på ett bord stod en ofantlig bricka med wienerbröd. Börevig beställde kaffe och bröd och konjak. Han ruskade på sig. Det var varmt och gott på den lilla krogen. Dybedræt tog av sig pälsen och hängde upp den på en krok bredvid deras bord—med onödig ostentation, tänkte Börevig, men undertryckte sin vrede. Det var jul. Man skulle vara överseende och god, inte hatfull och hård. Frid på jorden och människorna—där kom kaffet.

De frossade på kaffe och bröd och sköljde ned smulorna med konjak. Värmen på lokalen och den salige Lassons oportovin togo ut sin rätt. Dybedræt sökte få upp Matisse och det riktiga igen, men hans röst och hans hjärna voro lika grötiga, och han hörde inte engång själv på vad han sade. Börevigs själ var tillbaka på Västlandet och gick i julotta samman med föräldrarna. Bronssköldarna lågo knäppta i knäet, och han talade med simmiga ögon om det goda behag, människorna fingo förlänat i juletider, och som tog sig uttryck i allsköns gåvor såsom pengar och även klädesplagg. En snarkning angav, att Dybedræt var döv för dessa utredningar, vilket också var bäst för julfriden. Börevig talade vidare med långa uppehåll mellan orden om Västlandet och dess kubistiska människor och landskap, varibland föräldrar och syskon, men återvändande ständigt till julen och dess goda behag människorna emellan. Den glåmige danske kyparen stirrade på honom med det intresse, man är skyldig ofarliga dårar, vilken klass omfattar huvudparten av Sveriges och Norges befolkning. Till slut började Börevig nicka.

Plötsligt öppnades dörren. Kyparen rätade på sig men sjönk ihop. En förhutlad tiggare stack in huvudet. Han kastade en skygg blick på kyparen och tassade därpå fram till Börevigs bord. Börevig

talade fortfarande mellan nickningarna.

—Vill ikke den Herre—

Börevig såg på tiggaren med ögon, som tycktes inlagda i olja, likt hans födelsetrakts fiskar.

—Friden—friden kommer till jorden och människorna ett gott behag sinsemellan—med gåvor, såsom till exempel—vad vill du ha?

—Glædelig Jul, den Herre—har ikke den Herre noet att gi en fattig Arbejdslös?

—Arbetslös? Jo, det har jag visst det. Det är jul, och vi skola giva varandra gåvor, såsom till exempel pengar eller rockar—tag den här, stackars man.

Börevig sträckte ut sin långa, knotiga västlandsarm och lyfte med simmiga ögon Dybedræts päls från klädkroken. Under tiden talade han vidare.

—Tag den här—det är jul, och friden är kommen till jorden—vi skola vara goda och behagfulla mot varandra, såsom—

—Mange tak, den Herre! Favel, den Herre, og glædelig Jul.

—Glædelig Jul till dig själv, stackars man.

Tiggaren försvann pilsnabbt, och Börevigs själ vandrade vidare i monologer längs allt dunklare och mer invecklade stigar. Plötsligt vaknade Dybedræt och ruskade på sig, morgonruggig av portvin och sömn.

—Fy fan—låt oss gå.

—Säger du fy fan om julen, då vi—

—Betala nu, och låt oss gå.

Börevig betalade kränkt och stum, och de gingo. Dybedræt, ovan vid överrockar, hade glömt pälsens existens och kom först ihåg den ett stycke ner längs Allégade.

—För fan, min päls—

Han störtade tillbaka till kaféet. Börevig, vars själ svävade så högt över jorden att den knappt syntes som mer än en liten prick, följde mekaniskt efter honom. Dybedræt kom ut ur kaféet med farten av en just avskjuten kanonkula.

—Min päls—han säger, att du—vad fan menar du? Vad in i glöröda helvete menar du?

Börevigs själ sänkte sig långsamt i vol plané.

—Är det sant? Svara, karl! Har du gett bort min päls?

Börevigs själ landade i glidflykt. Han stirrade tankfullt på Dybedræt.

—Vad var det du sade?

—Vad jag sade? Är du full, förbannade parallelepipedist? Är du galen? Har du gett bort min päls?

Börevigs själsmekanism slog back med ett förfärligt gnissel. Vad hade han gjort? Han hade—ja visst, nu mindes han det.

—Koss—ja, det var sant, den fick en tiggare—

Dybedræts näve sjöng mot hans huvudskål, innan han hunnit längre. Dybedræt hade tårar i ögonen av sorg och mordlusta. Hans knytnävar virvlade kring Börevigs huvud som löv i stormen. Han dansade upp och ned av harm och ropade:

—Förbannade parallelepipedist—pang—först går du och får pengar—pang—och så—pang—ger du bort min päls—

Börevigs långsamma västlandsblod tog tid för att komma i kokning. Han sökte förklara. Han visste, att han handlat i de bästa avsikter. Det var ju jul och frid på jorden och människorna ett gott—

—Ser du—låt bli, säger jag—det kom en stackars man—seså för fan—det är ju jul—nej, nu blir jag arg!

Den glåmige kyparen kom ut och betraktade med fortsatt intresse tillämpningen av den fredspredikan han förut lyssnat till. Dybedræt och Börevig voro hopflätade i en blandad box- och brottningsgrupp. Börevigs långa kropp lyfte sig i kubistisk ilska, och Dybedræts vred sig i expressionistiskt raseri. Plötsligt kom det ännu en åskådare. Två tunga händer i handskar slog ned på de stridande. Det tog tid, innan dyningarna av kampen lade sig, men till slut voro de två konstnårsbröderna åtskilda och vandrade i den danska lagens skugga till polisstationen. Men det sista som dör hos en norrman är som bekant talorganet, och gatorna genljödo oupphörligt av följande repliker:

—Förbannade parallelepipedist—därför att du fick pengar—gå och ge bort min päls—

—Din päls—jag ger fan i din päls.

—Det tror jag nog, men du skall få se på annat—jag skall anmäla dig för stöld, din—

—Vil De nu se at holde Kæft!

Den andra i ordningen av dessa repliker var inte vidare logisk; den tredje dikterades av det kränkta ägandebegäret, fiende till alla de ädla känslor; och den fjärde upprepades med jämna mellanrum av den danske polisen. Då och då fick han på kraftigare sätt hindra, att striden blossade upp.

Det såg ut, som om fridsfesten skulle beteckna slutet på konstnårsbrödernas vänskap.

Men det skulle icke gå så illa. Julen kräver goda och milda sagor; och även denna fullkomligt sanna berättelse skulle sluta väl.

Knappt hade Dybedræt och Börevig gjort sin entré i förskräckelsens boning och deras namn antecknats i dess svarta bok, förrän dörren öppnades, och en ny polis kom in i sällskap med en elegant klädd herre. Börevig avbröt sitt vittnesmål med ett glädjerop.

—Där är han!

Den elegante herre, som kommit in i sällskap med polisen, visade icke mindre glädje vid anblicken av Börevig.

—Gudskelov, den Herre! Vil den Herre ikke nok fortælle Politimanden, at Di har giet maj den Oerfrakke?

Den elegante herrns elegans slutade vid kanten av den päls, han en stund förut fått av den julstämde Börevig. Nedanför den fixerade ett par trasiga byxor två spruckna kängor, och ovanför den vidtog ett förfruset och blåsupet ansikte, skuggat av en stukad hatt.

—Politimanden vil ikke tro, att jeg ejer den Oerfrakke. Ikke sandt, den Herre har giet maj Oerfrakken.

Börevig vände sig till polisen och sade majestätiskt:

—Den stackars mannen talar sant. Jag gav honom pälsen. Men jag tar igen den. Den tillhörde min vän här.

Busen gav till ett nödrop:

—Tar Di Oerfrakken tebages?

—Det gör jag, sade Börevig. Julen är gåvornas tid, men man skall endast ge av sitt eget, icke av andras.

Under det busen befriades från sin päls, underrättade Börevig sig om priset på slagsmål. Den gamle överbetjänten bakom disken log ett julleende och sade:

—Denne Gang er det gratis. Det er jo Jul. Farvel, de Herrer, og glædelig Jul!

—Är det gratis? sade Börevig. Jag trodde det kostade en tia. Då får den stackars mannen den. Var så god.

Busen mottog försonad tian och han, Dybedræt och Börevig lämnade kontoret.

—Du vråker dig med pengar, sade den ännu kokande Dybedræt.

Börevigs ädla sinnesstämning hade återvänt.

—Med egna pengar, sade han, och med andras klädesplagg. Vi äro alla svaga människor.

—Och några av oss dåliga konstnärer, sade den oförsonlige Dybedræt.

End of Project Gutenberg's Förbannelse över de otrogna!, by Frank Heller

*** END OF THE PROJECT GUTENBERG EBOOK FÖRBANNELSE ÖVER DE OTROGNA! ***

Updated editions will replace the previous one—the old editions will be renamed.

Creating the works from print editions not protected by U.S. copyright law means that no one owns a United States copyright in these works, so the Foundation (and you!) can copy and distribute it in the United States without permission and without paying copyright royalties. Special rules, set forth in the General Terms of Use part of this license, apply to copying and distributing Project Gutenberg™ electronic works to protect the PROJECT GUTENBERG™ concept and trademark. Project Gutenberg is a registered trademark, and may not be used if you charge for an eBook, except by following the terms of the trademark license, including paying royalties for use of the Project Gutenberg trademark. If you do not charge anything for copies of this eBook, complying with the trademark license is very easy. You may use this eBook for nearly any purpose such as creation of derivative works, reports, performances and research. Project Gutenberg eBooks may be modified and printed and given away—you may do practically ANYTHING in the United States with eBooks not protected by U.S. copyright law. Redistribution is subject to the trademark license, especially commercial redistribution.

START: FULL LICENSE
THE FULL PROJECT GUTENBERG LICENSE
PLEASE READ THIS BEFORE YOU DISTRIBUTE OR USE THIS WORK

To protect the Project Gutenberg™ mission of promoting the free distribution of electronic works, by using or distributing this work (or any other work associated in any way with the phrase “Project Gutenberg”), you agree to comply with all the terms of the Full Project Gutenberg™ License available with this file or online at www.gutenberg.org/license.

Section 1. General Terms of Use and Redistributing Project Gutenberg™ electronic works

1.A. By reading or using any part of this Project Gutenberg™ electronic work, you indicate that you have read, understand, agree to and accept all the terms of this license and intellectual property (trademark/copyright) agreement. If you do not agree to abide by all the terms of this agreement, you must cease using and return or destroy all copies of Project Gutenberg™ electronic works in your possession. If you paid a fee for obtaining a copy of or access to a Project Gutenberg™ electronic work and you do not agree to be bound by the terms of this agreement, you may obtain a refund from the person or entity to whom you paid the fee as set forth in paragraph 1.E.8.

1.B. “Project Gutenberg” is a registered trademark. It may only be used on or associated in any way with an electronic work by people who agree to be bound by the terms of this agreement. There are a few things that you can do with most Project Gutenberg™ electronic works even without complying with the full terms of this agreement. See paragraph 1.C below. There are a lot of things you can do with Project Gutenberg™ electronic works if you follow the terms of this agreement and help preserve free future access to Project Gutenberg™ electronic works. See paragraph 1.E below.

1.C. The Project Gutenberg Literary Archive Foundation (“the Foundation” or PGLAF), owns a compilation copyright in the collection of Project Gutenberg™ electronic works. Nearly all the individual works in the collection are in the public domain in the United States. If an individual work is unprotected by copyright law in the United States and you are located in the United States, we do not claim a right to prevent you from copying, distributing, performing, displaying or creating derivative works based on the work as long as all references to Project Gutenberg are removed. Of course, we hope that you will support the Project Gutenberg™ mission of promoting free access to electronic works by freely sharing Project Gutenberg™ works in compliance with the terms of this agreement for keeping the Project Gutenberg™ name associated with the work. You can easily comply with the terms of this agreement by keeping this work in the same format with its attached full Project Gutenberg™ License when you share it without charge with others.

1.D. The copyright laws of the place where you are located also govern what you can do with this work. Copyright laws in most countries are in a constant state of change. If you are outside the United States, check the laws of your country in addition to the terms of this agreement before

downloading, copying, displaying, performing, distributing or creating derivative works based on this work or any other Project Gutenberg™ work. The Foundation makes no representations concerning the copyright status of any work in any country other than the United States.

1.E. Unless you have removed all references to Project Gutenberg:

1.E.1. The following sentence, with active links to, or other immediate access to, the full Project Gutenberg™ License must appear prominently whenever any copy of a Project Gutenberg™ work (any work on which the phrase “Project Gutenberg” appears, or with which the phrase “Project Gutenberg” is associated) is accessed, displayed, performed, viewed, copied or distributed:

This eBook is for the use of anyone anywhere in the United States and most other parts of the world at no cost and with almost no restrictions whatsoever. You may copy it, give it away or re-use it under the terms of the Project Gutenberg License included with this eBook or online at www.gutenberg.org. If you are not located in the United States, you will have to check the laws of the country where you are located before using this eBook.

1.E.2. If an individual Project Gutenberg™ electronic work is derived from texts not protected by U.S. copyright law (does not contain a notice indicating that it is posted with permission of the copyright holder), the work can be copied and distributed to anyone in the United States without paying any fees or charges. If you are redistributing or providing access to a work with the phrase “Project Gutenberg” associated with or appearing on the work, you must comply either with the requirements of paragraphs 1.E.1 through 1.E.7 or obtain permission for the use of the work and the Project Gutenberg™ trademark as set forth in paragraphs 1.E.8 or 1.E.9.

1.E.3. If an individual Project Gutenberg™ electronic work is posted with the permission of the copyright holder, your use and distribution must comply with both paragraphs 1.E.1 through 1.E.7 and any additional terms imposed by the copyright holder. Additional terms will be linked to the Project Gutenberg™ License for all works posted with the permission of the copyright holder found at the beginning of this work.

1.E.4. Do not unlink or detach or remove the full Project Gutenberg™ License terms from this work, or any files containing a part of this work or any other work associated with Project Gutenberg™.

1.E.5. Do not copy, display, perform, distribute or redistribute this electronic work, or any part of this electronic work, without prominently displaying the sentence set forth in paragraph 1.E.1 with active links or immediate access to the full terms of the Project Gutenberg™ License.

1.E.6. You may convert to and distribute this work in any binary, compressed, marked up, nonproprietary or proprietary form, including any word processing or hypertext form. However, if you provide access to or distribute copies of a Project Gutenberg™ work in a format other than “Plain Vanilla ASCII” or other format used in the official version posted on the official Project Gutenberg™ website (www.gutenberg.org), you must, at no additional cost, fee or expense to the user, provide a copy, a means of exporting a copy, or a means of obtaining a copy upon request, of the work in its original “Plain Vanilla ASCII” or other form. Any alternate format must include the full Project Gutenberg™ License as specified in paragraph 1.E.1.

1.E.7. Do not charge a fee for access to, viewing, displaying, performing, copying or distributing any Project Gutenberg™ works unless you comply with paragraph 1.E.8 or 1.E.9.

1.E.8. You may charge a reasonable fee for copies of or providing access to or distributing Project Gutenberg™ electronic works provided that:

- You pay a royalty fee of 20% of the gross profits you derive from the use of Project Gutenberg™ works calculated using the method you already use to calculate your applicable taxes. The fee is owed to the owner of the Project Gutenberg™ trademark, but he has agreed to donate royalties under this paragraph to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation. Royalty payments must be paid within 60 days following each date on which you prepare (or are legally required to prepare) your periodic tax returns. Royalty payments should be clearly marked as such and sent to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation at the address specified in Section 4, “Information about donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation.”
- You provide a full refund of any money paid by a user who notifies you in writing (or by e-mail) within 30 days of receipt that s/he does not agree to the terms of the full Project Gutenberg™ License. You must require such a user to return or destroy all copies of the works possessed in a physical medium and discontinue all use of and all access to other copies of Project Gutenberg™ works.
- You provide, in accordance with paragraph 1.F.3, a full refund of any money paid for a work or a replacement copy, if a defect in the electronic work is discovered and reported to you within 90 days of receipt of the work.
- You comply with all other terms of this agreement for free distribution of Project Gutenberg™ works.

1.E.9. If you wish to charge a fee or distribute a Project Gutenberg™ electronic work or group of works on different terms than are set forth in this agreement, you must obtain permission in

writing from the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, the manager of the Project Gutenberg™ trademark. Contact the Foundation as set forth in Section 3 below.

1.F.

1.F.1. Project Gutenberg volunteers and employees expend considerable effort to identify, do copyright research on, transcribe and proofread works not protected by U.S. copyright law in creating the Project Gutenberg™ collection. Despite these efforts, Project Gutenberg™ electronic works, and the medium on which they may be stored, may contain “Defects,” such as, but not limited to, incomplete, inaccurate or corrupt data, transcription errors, a copyright or other intellectual property infringement, a defective or damaged disk or other medium, a computer virus, or computer codes that damage or cannot be read by your equipment.

1.F.2. LIMITED WARRANTY, DISCLAIMER OF DAMAGES - Except for the “Right of Replacement or Refund” described in paragraph 1.F.3, the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, the owner of the Project Gutenberg™ trademark, and any other party distributing a Project Gutenberg™ electronic work under this agreement, disclaim all liability to you for damages, costs and expenses, including legal fees. YOU AGREE THAT YOU HAVE NO REMEDIES FOR NEGLIGENCE, STRICT LIABILITY, BREACH OF WARRANTY OR BREACH OF CONTRACT EXCEPT THOSE PROVIDED IN PARAGRAPH 1.F.3. YOU AGREE THAT THE FOUNDATION, THE TRADEMARK OWNER, AND ANY DISTRIBUTOR UNDER THIS AGREEMENT WILL NOT BE LIABLE TO YOU FOR ACTUAL, DIRECT, INDIRECT, CONSEQUENTIAL, PUNITIVE OR INCIDENTAL DAMAGES EVEN IF YOU GIVE NOTICE OF THE POSSIBILITY OF SUCH DAMAGE.

1.F.3. LIMITED RIGHT OF REPLACEMENT OR REFUND - If you discover a defect in this electronic work within 90 days of receiving it, you can receive a refund of the money (if any) you paid for it by sending a written explanation to the person you received the work from. If you received the work on a physical medium, you must return the medium with your written explanation. The person or entity that provided you with the defective work may elect to provide a replacement copy in lieu of a refund. If you received the work electronically, the person or entity providing it to you may choose to give you a second opportunity to receive the work electronically in lieu of a refund. If the second copy is also defective, you may demand a refund in writing without further opportunities to fix the problem.

1.F.4. Except for the limited right of replacement or refund set forth in paragraph 1.F.3, this work is provided to you ‘AS-IS’, WITH NO OTHER WARRANTIES OF ANY KIND, EXPRESS OR IMPLIED, INCLUDING BUT NOT LIMITED TO WARRANTIES OF MERCHANTABILITY OR FITNESS FOR ANY PURPOSE.

1.F.5. Some states do not allow disclaimers of certain implied warranties or the exclusion or limitation of certain types of damages. If any disclaimer or limitation set forth in this agreement violates the law of the state applicable to this agreement, the agreement shall be interpreted to make the maximum disclaimer or limitation permitted by the applicable state law. The invalidity or unenforceability of any provision of this agreement shall not void the remaining provisions.

1.F.6. INDEMNITY - You agree to indemnify and hold the Foundation, the trademark owner, any agent or employee of the Foundation, anyone providing copies of Project Gutenberg™ electronic works in accordance with this agreement, and any volunteers associated with the production, promotion and distribution of Project Gutenberg™ electronic works, harmless from all liability, costs and expenses, including legal fees, that arise directly or indirectly from any of the following which you do or cause to occur: (a) distribution of this or any Project Gutenberg™ work, (b) alteration, modification, or additions or deletions to any Project Gutenberg™ work, and (c) any Defect you cause.

Section 2. Information about the Mission of Project Gutenberg™

Project Gutenberg™ is synonymous with the free distribution of electronic works in formats readable by the widest variety of computers including obsolete, old, middle-aged and new computers. It exists because of the efforts of hundreds of volunteers and donations from people in all walks of life.

Volunteers and financial support to provide volunteers with the assistance they need are critical to reaching Project Gutenberg™’s goals and ensuring that the Project Gutenberg™ collection will remain freely available for generations to come. In 2001, the Project Gutenberg Literary Archive Foundation was created to provide a secure and permanent future for Project Gutenberg™ and future generations. To learn more about the Project Gutenberg Literary Archive Foundation and how your efforts and donations can help, see Sections 3 and 4 and the Foundation information page at www.gutenberg.org.

Section 3. Information about the Project Gutenberg Literary Archive Foundation

The Project Gutenberg Literary Archive Foundation is a non-profit 501(c)(3) educational corporation organized under the laws of the state of Mississippi and granted tax exempt status by the Internal Revenue Service. The Foundation’s EIN or federal tax identification number is 64-6221541. Contributions to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation are tax deductible to

the full extent permitted by U.S. federal laws and your state's laws.

The Foundation's business office is located at 809 North 1500 West, Salt Lake City, UT 84116, (801) 596-1887. Email contact links and up to date contact information can be found at the Foundation's website and official page at www.gutenberg.org/contact

Section 4. Information about Donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation

Project Gutenberg™ depends upon and cannot survive without widespread public support and donations to carry out its mission of increasing the number of public domain and licensed works that can be freely distributed in machine-readable form accessible by the widest array of equipment including outdated equipment. Many small donations (\$1 to \$5,000) are particularly important to maintaining tax exempt status with the IRS.

The Foundation is committed to complying with the laws regulating charities and charitable donations in all 50 states of the United States. Compliance requirements are not uniform and it takes a considerable effort, much paperwork and many fees to meet and keep up with these requirements. We do not solicit donations in locations where we have not received written confirmation of compliance. To SEND DONATIONS or determine the status of compliance for any particular state visit www.gutenberg.org/donate.

While we cannot and do not solicit contributions from states where we have not met the solicitation requirements, we know of no prohibition against accepting unsolicited donations from donors in such states who approach us with offers to donate.

International donations are gratefully accepted, but we cannot make any statements concerning tax treatment of donations received from outside the United States. U.S. laws alone swamp our small staff.

Please check the Project Gutenberg web pages for current donation methods and addresses. Donations are accepted in a number of other ways including checks, online payments and credit card donations. To donate, please visit: www.gutenberg.org/donate

Section 5. General Information About Project Gutenberg™ electronic works

Professor Michael S. Hart was the originator of the Project Gutenberg™ concept of a library of electronic works that could be freely shared with anyone. For forty years, he produced and distributed Project Gutenberg™ eBooks with only a loose network of volunteer support.

Project Gutenberg™ eBooks are often created from several printed editions, all of which are confirmed as not protected by copyright in the U.S. unless a copyright notice is included. Thus, we do not necessarily keep eBooks in compliance with any particular paper edition.

Most people start at our website which has the main PG search facility: www.gutenberg.org.

This website includes information about Project Gutenberg™, including how to make donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, how to help produce our new eBooks, and how to subscribe to our email newsletter to hear about new eBooks.